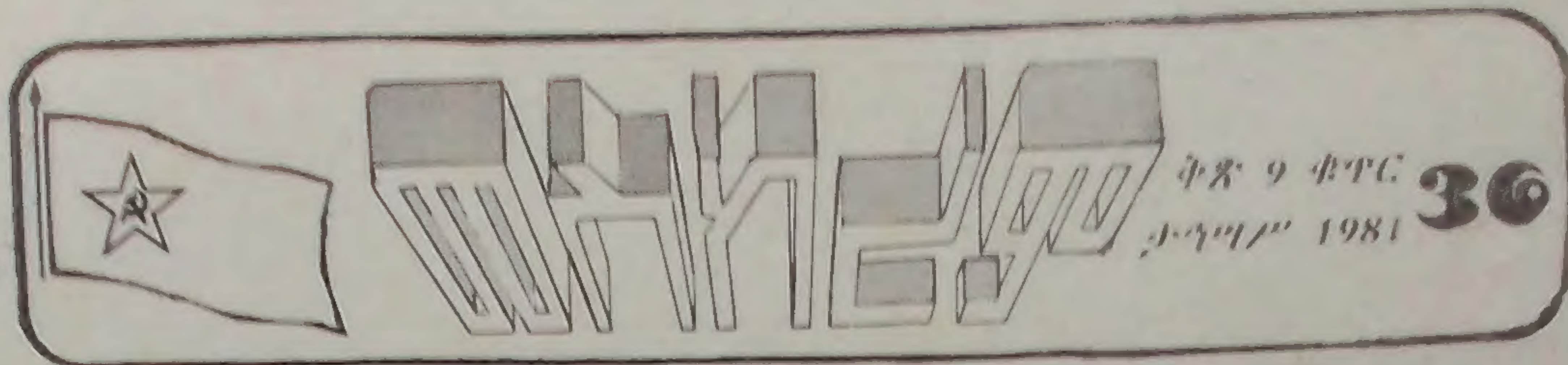

* ርዕዮተዓለምን በማዛባት የፕሮፓጋንዳ ሚና

* የድኅረ—ምንደራ ገጽታ በምሥራቅ ኢትዮጵያ

* የፖሊቲካኒክ ትምህርት ለተመዛዘነ የንድፈ
ሐሳብና የተግባር ዕውቀት

ማርከላዊ ሴኒናዊ የርዕዮተዓለም መጽሐፍት

ማ ው ጫ

ገጽ

* የዘግጅት ገጽ	3
* ርዕዮተዓለምን በማዛባት የፕሮፓጋንዳ ሚና	9
በላቸው ሙሉጊታ	
* የድኅረ-ምንደራ ገጽታ በምሥራቅ ኢትዮጵያ	35
በላይኛው አስተሳሰብ	
* የፖለ. ቱክኒክ ትምህርት ለተመዛዘነ የንድፈ ሐሳብና የተግባር ዕውቀት	53
ደስታ ወዳጅ	

በኢሠፓ ማዕከላዊ ኮሚቴ

ርዕዮተዓለም መምሪያ እየተዘጋጀ በየሦስት ወር የሚወጣ

መስከረም 1973 ተመሠረተ

አድራሻ

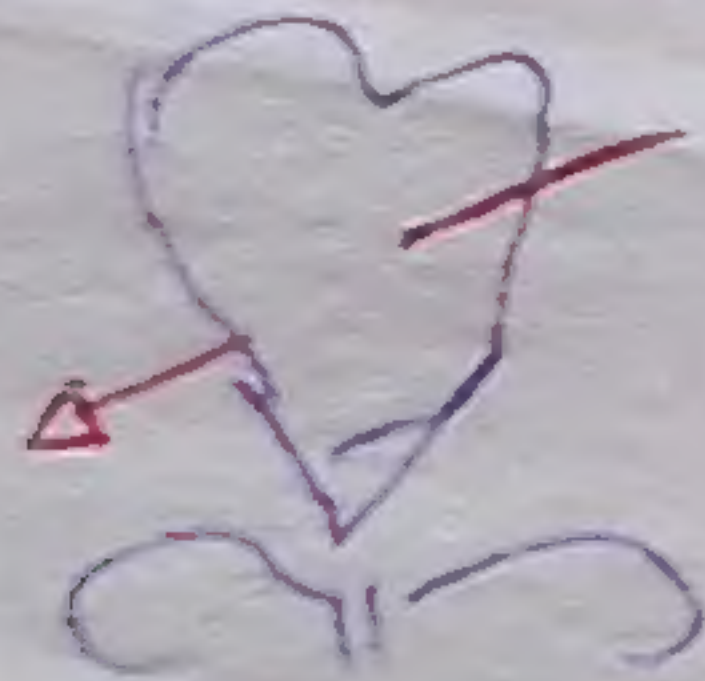
የፖስታ ሣጥን ቁጥር — 80001

የስልክ ቁጥር — 113000

Proudly brought to you by

www.binyamhk.wordpress.com

WWW.BINYAMHK.WORDPRESS.COM

ያለ አብዮታዊ ንድፈሐሳብ
አብዮታዊ እንቅስቃሴ ሊኖር አይችልም!

ሰላም ፡ ለዕድገት መሠረታዊ ዋስትና

ባለፉት የአብዮት ዓመታት በሀገራችን ፈውዳሊዝምና የኢምፔሪያሊዝምን ተጽዕኖ በማስወገድ ለአዲስ ሕዝባዊ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መሠረት ለመጣል በርካታ ተጨባጭ እርምጃዎች ተወስደዋል ። በልዩ ልዩ መልክ የሀገራችንን ህልውና ለመቀናቀን የተሰነዘሩ ጥቃቶችን ለመቋቋም ተችሏል ። በዚህ መሠረት የኢትዮጵያ ሠርቶ አደር ሕዝብ መብቱ በእኩልነት የሚከበርበትን ፡ ከኋላቀርነት በመላቀቅ ለብልፅግና የሚበቃበትን ሥርዓት እውን ለማድረግ ከፍተኛ መስራታችንን ከፍሏል ፡ ጉልህ ታሪካዊ ውጤቶችን ለመጨበጥ በቅቷል ። ይሁን እንጂ በጀመረው የማኅበራዊ ዕድገት ጉዞ እርምጃውን እንዲያፋጥን በሰሜን በኩል የገጠመው ሰላምና አንድነቱን የሚፃረር ሁኔታ ጋራጣ ሆኖበት ቆይቷል ።

በክልሉ የሀገራችንን ህልውና የሚፈታተነው ጦርነት የቱን ያህል ከፍተኛ የሕይወትና የንብረት መስዋዕትነት እንደጠየቀ በተለያዩ አጋጣሚዎች ተገልጿል ። በተለይ በኢሠጋ ማዕከላዊ ኮሚቴ 9ኛ መደበኛ ስብሰባ ላይ ጓድ መንግሥቱ ኃይለማርያም ባቀረቡት ሪፖርት እንደገለጹት በመከላከያ ረገድ ብቻ እንኳን የሚደረገው እጅግ ከፍተኛ ወጭ ሁኔታውን በግልጽ ያሳያል ። በሪፖርቱ እንደተመለከተው “የመከላከያን በጀት ብንመለከት በ1966 105.8 ሚሊዮን ብር የነበረው በ1981 1 ቢሊዮን 500 ሚሊዮን ደርሷል ። ...በ1980 የመከላከያ ወጭ ያለው ድርሻ ከጠቅላላው ምርት ውስጥ 15 በመቶ ፡ ከመደበኛ በጀት 50 በመቶ ፡ ከጠቅላላው ገቢ 54 በመቶ ደርሷል ።” በዚህ መልክ በቀጥታ ለመከላከያ ከሚደረገው ወጭ ሌላ በፀረ አንድነት ቡድኖች የሚፈርሱ ተቋሞችን ፡ የሚወድሙ ልዩ ልዩ የአገልግሎት መስጫ አውታሮችንና ንብረቶችን መልሶ ለማቋቋም ፡ ለመጠገንና ለመተካት የሚወጣው ገንዘብ እጅግ በጣም ከፍተኛ ነው ። ይህም ብቻ አይደለም ። ችግሩ ባለባቸው አካባቢዎች ለሚገኙት ዜጎች ለኑሮ አስፈላጊ የሆኑ ምርቶችንና አገልግሎቶችን ለማድረስ የሚደረገው ጥረትና ወጭም እጅግ ከባድ ነው ።

እንደሚታወቀው በሰሜን ኢትዮጵያ በተለይ በኤርትራ ክልል ያለው ችግር በአብዮቱ ዓመታት የተፈጠረ አይደለም ። ይልቁንም ኤርትራ እንድትገን

ጠል የማድረግ ባሕርይ መሠረት እንዲያጣ የተደረገው በአብዮቱ ነው። በተለይ በፊውዳሉ አገዛዝ ዘመን በክልሉ የነበረው እንቅስቃሴ ፀረ ፊውዳል ነው። በሚል በውስጥም ሆነ በውጭ የተወሰነ የተራማጆች ድጋፍ እንደነበረው የሚዘነጋ አይደለም። ሆኖም የመላ ኢትዮጵያን ሰፊ ሕዝብ የእኩልነትና የፍትሕ ጥያቄ የሚያካትተው ሀገር አቀፍ አብዮት ሲቀጣጠል በኤርትራ ያለው እንቅስቃሴ ምንነት ይፋ ወጣ። በእንቅስቃሴው ውስጥ በተሰለፉት መካከልም መጠየቅ ግድ ሆነ። በተፈጠረውም ቅራኔ ውስጥ አቋማቸው ታፍኖ የመገንጠልን ጠባብ ዓላማ እንደፍጹማዊ ዲሞክራሲያዊ ጥያቄ አድርገው የያዙት የበላይነትን ሊያዙ በቅተዋል።

እነዚህ የመገንጠል ዓላማ የሙጢኝ ያሉትና ይህንኑ ለማስፈጸም ጦርነትን ዋነኛ ምርጫቸው ያደረጉት ወገኖች ለጭፍን ዓላማቸው ድጋፍ ለማስገኘት አመች የመሰላቸውን የፖለቲካ አቋም ሲለዋውጡ ቆይተዋል። ቀደም ሲል ያደናገሩበት የነበረውን የፀረ ፊውዳል አቋም ከላይ እንደተጠበቀው አብዮቱ ፋርሽ አድርገውባቸዋል። የብሔር ጥያቄ በሚልም ለረጅም ጊዜ ለማሳመን ሞክረው ነበር። አልተሳካላቸውም። በቀይ ባሕር አካባቢ አረባዊነት ጎላ ብሎ ስለሚታይ ምናልባት ዐረባዊ ነን በማለት ከኢትዮጵያ ልዩ መምሰል ተቀባይነት ያስገኝ ይሆናል። በሚልም ብዙ ተሞክሯል። በመጨረሻም ሌላው ሁሉ ሳያዋጣ ሲቀር ጣሊያን በክልሉ በቅኝ ገዢነት ለተወሰነ ጊዜ ያደረገውን ቆይታ ምክንያት በማድረግና ግዙፉን የኢትዮጵያ ታሪክ ገሸሽ ለማድረግ በመሞከር ለማደናገር ይጥራሉ። “ቀድሞ የኢጣሊያ ቅኝ ግዛት የነበረች ኤርትራ እንደገና በኢትዮጵያ ቅኝ አገዛዝ ሥር ወደቀች። ስለዚህም ትግላችን ፀረ ቅኝ አገዛዝ ነው” ይላሉ። የኤርትራ ክልል በኢጣሊያ ቅኝ ገዢዎች እንደተፈለገ ከሌላው የኢትዮጵያ ክፍል ተቀፎ ለተወሰነ ጊዜ የመቆየቱ ጉዳይ የማይጠየቅ ቢሆንም፣ ይህ ግን የክልሉን ታሪክ ምን ያህል ከኢትዮጵያ ታሪክ ጨርሶ የተለየ ሊያደርገው “እንደቻለ” በተለይ ከተጨባጩ ሁኔታ ይበልጥ ሊያሳምን የሚችል አይኖርም። እርግጥ የመገንጠሉ ዓላማ እንዲሳካላቸው የሚፈልጉ ወገኖች በአንዳንዶች ዘንድ የፈጠሩት ውዥንብር በቀላሉ የሚታይ አይደለም።

በአጠቃላይ የጦርነት ሁኔታ ባስከተለው አለመረጋጋትና ተገንጣዮቹ ለጠባብ ዓላማቸው በሕዝብ መካከል መቃቃር እንዲፈጠር ባደረጉት ያልተቆ ጠበ ሙከራ በርካታ ዜጎች በየባዕድ አገሩ ለሰዶት መዳረጋቸው ይታወቃል። ብዙዎቹ ከሀገራቸው ውጭ ከማገበራዊ ኑሮ ተገልለው መብታቸው በሕግ የማይከበርበት የሰቀቀን ሕይወት መግፋታቸው እጅግ የሚያሳዝን ነው። አልፎ አልፎ በመጠኑ በኢኮኖሚ የቀናቸው ሊኖሩም ቢችሉ በባዕዳን መካከል የሚደርስባቸው ተጽዕኖ የሚያዝናና አይደለም። ከሁሉም በላይ ደግሞ ጊዜ እየሄደ፣ ትውልድ እያለፈ ትውልድ የመተካኮ አዝማሚያ በየባዕድ ሀገሩ ምን

ዓይነት ዜጎችን እያፈራልን ነው የሚለው ጥያቄ እጅግ የሚያሳስብ ነው። ሁሉም የሚያምረው ያለጥርጥር በሀገር ነው። ባህል፣ ቋንቋ፣ እምነት፣ በአጠቃላይ የእራስ ማንነት ሊከበር የሚችለው በእራስ ሀገር ነው። የሰዶት ሕይወት የሚያስከትለው ጉዳት በተሰደደው ዜጋ ላይ ብቻ ሳይሆን በሀገርና በወገንም ነው። ከዚህ አንፃር በተለይ በሀገራችን ለሚኖረው ክፍል በኩል የደረሰው ጉዳት የቱን ያህል የከፋ እንደሆነ የተሠወረ አይደለም።

የኤርትራ ተገንጣዮች ያንኑ ጠባብ ዓላማቸውን ዳር ለማድረስ ያልፈጸሙት ድርጊት የለም። የኢትዮጵያ ሕዝብ አብዮት እንዲደርስባቸው በእራቱ ለመከላከል በነበራቸው ፍላጎት ትግራይ ክልል ውስጥ መሰላቸው የሆነ ቡድን መፍጠራቸው አንዱ አድራጎታቸው መሆኑ ይታወቃል። የእነርሱ ዓላማ ኤርትራን መገንጠል ሲሆን አብዮቱን ከራሳቸው ራቅ አድርገው ለመገደብ በነበራቸው ምኞት በትግራይም ለፈጠሩት ቡድን ያሸከሙት ግብ “ኤርትራ ትግራይ” ወይም ትግራይን ነፃ ማውጣት የሚል ነበር። በዚህም የማይመስል ዓላማ ምክንያት የብዙ ኢትዮጵያውያን ወንድማማቾች ደም በከንቱ እንዲፈስ እየተደረገ ነው። በእርግጥ የዚህ የማይመስል ዓላማ ተቀባይነት በግግንት ከቸውንም እንደማይሆን ሲታይ ትግራይ ውስጥ የሽብር ተግባር የሚያካሂደው ቡድን የተወሰነ አካሉን “የኢትዮጵያ ሕዝብ ዲሞክራሲያዊ ንቅናቄ” (ኢሕዴን) የተሰኘ ካባ በማልበስ ወደጉንደርና ወደወሎ የመሳብ ሙከራ ከጀመረ ውሎ አድሯል። በቅርቡ ደግሞ ይባስ ብሎ በእራሱና “ኢሕዴን” በሚለው ፍጡሩ መካከል ስምምነት ላይ ተደርሶ “የጋራ ግንባር” ፈጥረናል ብሎ ለፍቶል። “ግንባሩ” የሚመራበት “ፕሮግራም” ነው ብሎ ባወጣውም ውስጥ በተራ ቁጥር 13/ሀ/ የኤርትራን መገንጠል እንደሚደግፍ በግልፅ አመልክቷል። ሌላውን የኢትዮጵያ ክፍል በሚመለከትም አቋሙ “ዋናው ቅራኔ የብሔር ቅራኔ ነው።” በሚል ብሔረሰቦችን ማቃቃርና በዓላማ አንድነት የአብዮታቸው ተጠቃሚ እንዳይሆኑ ማድረግ ነው።

በሌላ በኩልም ይሄው “ሕዝባዊ ወያኔ ኤርትራ ትግራይ” (ሕወሐት) ነኝ የሚለው ቡድን ቀደም ሲል በሚያዝያ 1980 “ሕዝባዊ ግንባር ኤርትራ” (ሕግሐኢ) ወይም “ሻዕቢያ” ነኝ ከሚለው ቡድን ጋር ባወጡት መግለጫ ኤርትራ እንድትገነጠልና በሌላው የኢትዮጵያ ክፍል የሚገኙ ብሔረሰቦች ደግሞ በየራሳቸው ጠባብ አቋም እንዲሰለፉ ለማድረግ የሚታገሉ መሆናቸውን አስታውቀዋል። በዚህ መግለጫ ላይ “ሕወሐት” ነኝ ባዩ እራሱን የኤርትራን መገንጠል ደጋፊ የሆነ የኢትዮጵያ ሕዝብ ተወካይ አስመስሎ አቅርቧል።

እነዚህ ቡድኖች በቅርጽቸውና ከየራሳቸው ጠባብ ፍላጎት አንፃር ልዩነት ሊኖራቸው ቢችሉም በመሠረታዊ ዓላማቸው አንድ ናቸው። ይሄውም በተለያየ

አቀራረብ የኢትዮጵያን አንድነት ለመናድ መረባረብ ነው። በራሳቸው አቅም የተቻላቸውን ያህል ጥፋት ከመፈጸማቸውም ሌላ የኢትዮጵያ ሕዝብ ራሱን በእራሱ እንዲታገል ይገፋፋሉ። እነሱው ሰላምን እያወከና የሀገርን አካላዊ እያደቀቁ መልሰው ሕዝብን “ለችግር ተዳረክ” ብለው ያፈሳሉ። በአንድ በኩል በሕዝብ ጥቅም ላይ ጦርነት እየከፈቱ በሌላ በኩል ሕዝቡ እንዳይቋቋማቸው “ለጦርነት ለምን ትዳረጋለህ” ብለው ያዘኑለት ለመምሰል ይሞክራሉ።

እነርሱም ምንም ሊሉና የሚቻላቸውን ሁሉ ከማድረግ ላይ መለሱ ይቻላል። ወሳኙ ግን ያለጥርጥር ሕዝብ ነው። የእነርሱም ብርታት ከተለያዩ ፀረ አብዮትና ፀረ ኢትዮጵያ ኃይሎች ከሚያገኙት ድጋፍ ሌላ ሕዝብን ከማዘናጋትም ጭምር የሚመነጭ ነው። ዋነኛ ፀረቸው ማንነታቸውን ሕዝብ ጠልቆ መረዳት መቻሉ ነው። ይህ የሕዝብ ግንዛቤ እየዳበረ የመጣ ሲሆን ቀድሞ በፊውዳሉ አገዛዝ ዘመን ተቃውሞ ተቀስቆሶ ከነበረበት የኤርትራ ቆላ በቅርቡ በኢትዮጵያዊነት በመጽናት ለክልሉ የራስገዝ ደረጃ ይሰጠው ዘንድ ለጎድ ፕሬዚዳንት መንግሥቱ ኃይለማርያም የቀረበው ጥያቄም በባሕርይ የሕዝብን ፍላጎት የሚያንፀባርቅ እንደሆነ መገመት አያዳግትም። ጥያቄው በኢትዮጵያ ሕዝባዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥትና በአጠቃላይ በሕዝብ ፍላጎት መሠረት ለክልሉ ችግር በሰላማዊ መንገድ መፍትሔ ማስገኘት እንደሚቻል እምነት ያለ መሆኑን የሚያመለክት ነው። ይህ እምነት እስካለ ድረስ የኢትዮጵያ ሕዝባዊ አብዮት ለሕዝብ ጥያቄ ተገቢ መልስ ከማስገኘት ሌላ ዓላማ የሌለው እንደመሆኑ በሰላም አግባብ ያለው ውጤት ላይ መድረስ ይቻላል።

የእርስ በርስ ግጭትና ደም መፋሰስ ዛሬ የሦስተኛው ዓለም ወይም የታዳጊ አገሮች ክስተት እንጂ በዕድገት በገፋት ሀገሮች ጊዜ ያለፈበት ጉዳይ ከሆነ ቆይቷል። በእርግጥ በዕድገት በገፋት ሀገሮች ውስጥም ሆነ በመካከላቸው ቅራኔ የለም ወይም አብቅቷል ማለት አይደለም። ነገር ግን የቅራኔ አፈታት ሥልታቸው በአብዛኛው መሥዋዕትነቱ በቀለለ በሰላማዊ መንገድ በመሆኑ የከፋ ጉዳት አያደርስም። የታዳጊ ሀገር ሕዝቦችም ያለጥርጥር ምርጫቸው ሰላም ነው። በዚህ መንፈስ አብዮታችን በሰላማዊ መንገድም የተደረገው ጥረት በጣም ሰፊ ነው። ይሁን እንጂ ተገንጣዮች ለተደረገው የሰላማዊ መፍትሔ ጥረት ሁሉ አፍራሽ ትርጉም በመስጠትና ተቀባይነት ሊኖረው የማይችል ቅድመ ሁኔታ በማቅረብ ላይቀበሉ ቀርተዋል። ይልቁንም “ጅራፍ እራሱ ገርፎ እራሱ ይጮሃል”

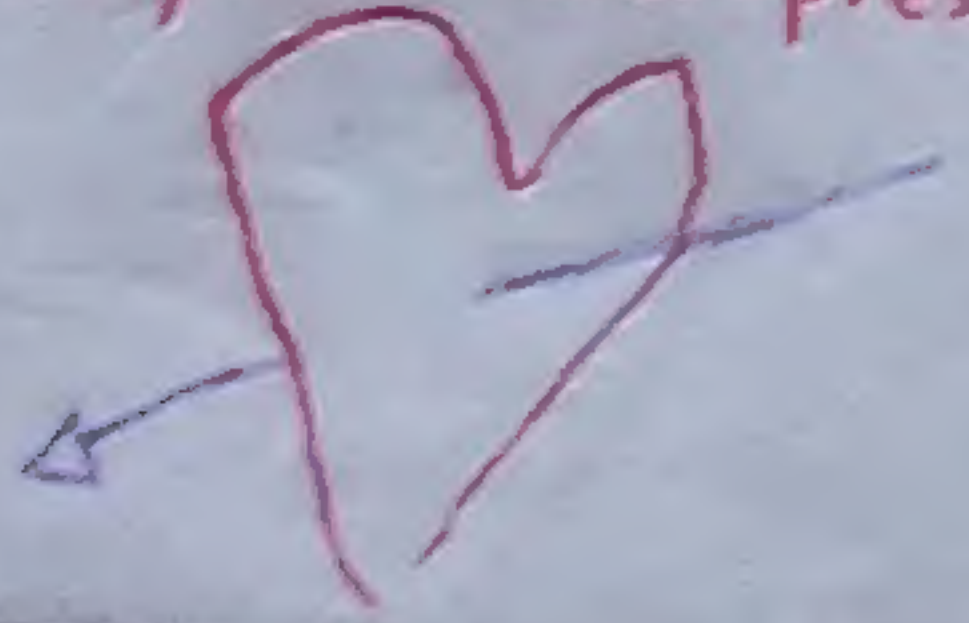
እንደሚባለው የበለጠ ጥፋት እየፈጸመ መልሰው በተለይ በውጪው ዓለም ለአብዮታችን የተዛባ ግምት ለማሰጠት ይሯሯጣሉ። ነገር ግን እነርሱ እንደሚሉት ሳይሆን ባለፉት ዓመታት በተግባር እንደታየው የአብዮታችን ዓላማ ማጎበራዊ ዕድገት ማስገኘት ነው። ለዚህ ዓላማው ተፈጻሚነት ደግሞ ያለጥርጥር መሠረታዊ ዋስትና ሰላም ነው። ስለዚህ የሕዝብ ወገኖች ሁሉ በየላብት ለአብዮታችን የሰላምና የዕድገት ዓላማ ተግባራዊነት የኅብረት ጥረታቸውን ማጠናከራቸው እጅግ አስፈላጊ ነው።

7. See, Mshvenieradze V. Op. Cit. PP. 214-219.
8. See, *Social Psychology and Propaganda*. Op. Cit. P.219.
9. Ibid., P.212.
10. የዘመን የርዕዮተዓለም ትግል (ሰፊ : የፓርቲ ሕትመት : 1985 በጸጋርያኛ) ገጽ 448 - 449.
11. See, Volkogonov D., Op. Cit. pp. 96-97.
12. የዘመን የርዕዮተዓለም ትግል : ገጽ 450; See, *Social Psychology and Propaganda*, Op. Cit. PP. 212 - 213.
13. See, Volkogonov D. Op. Cit. P.138.
14. Ibid. P. 147.
15. Ibid. P. 125.
16. See Mshvenieradze V. Op. Cit., P. 219; See, *Political Terrorism*, (Moscow: Progress Publishers, 1983), PP. 260-268.
17. See, Paul M.A Linevarger, *Psychological War*, (Washington Infantry Journal Press, 1948;) See, *Social Psychology and Propaganda*, Op. Cit. PP. 217-218; See, *Great Soviet Encyclopedia*, Vol. 21, P.269.
18. See, Mshvenieradze V. Op. Cit. 235; *International Encyclopedia of Social Sciences*, Vol. 13, P.49. See Harry Could, *Marxist Glossary*, (San Francisco: Proletarian Publisher, 1948) P. 73.
19. See, *Scientific Communism*, (Moscow: Progress Publishers, 1982) P. 325; Volkogonov D.
20. See, Volkogonov D. Op. Cit. P.99.
21. መሠረታዊ ወታደራዊ ሲፖርት ሙያዎች መዝገብ ቃላት (ጥብብ : ወታደራዊ ሕትመት : 1965)
22. See, Volkogonov D. Op. Cit. P. 106.
23. See, Volkogonov D. Op. Cit. P. 107.
24. Ibid., P. 111.
25. See, *Social Psychology and Propaganda*, Op. Cit. P. 200.
26. የሴፕታንታዊ ትምህርት መዝገብ ቃላት : ገጽ 124
27. V.I.Lenin Collected Works, Vol, 20, P. 260.

Proudly Brought to You
34
www.binyamink.wordpress.com

የደብዳቤ ምንደራ ገጽታ

በምሥራቅ ኢትዮጵያ

ከበላይኛው አሰጣጥ

በምሥራቅ ኢትዮጵያ የመንደር ምሥራቅ እንቅስቃሴ የተጀመረው በየካቲት ወር 1977 ነው። የመንደር ምሥራቅ በተፋፋሪ መሆኑ ተካሂዶ አብዛኛዎቹ በተለይ በግብርና በሚተዳደሩት አካባቢዎች የተመሠረቱ መንደሮች በ1977 እና በ1978 በተካሄዱት ሁለት ዙር ዘመቻዎች የተጠናቀቁ ናቸው። በዚህም መሠረት ከየካቲት 1977 እስከ መጋቢት 30 1980 ባለው ጊዜ በስምንቱ ደጋግ አውራጃዎች : በ34 ወረዳዎች : ቀድሞ የነበሩ 12,394 መንደሮች በ3,686 አዳዲስ መንደሮች ተሰባስበዋል። በእነዚህ መንደሮች 502,834 ቤቶች ተሠርተው 526,093 አባወራና 2,055,830 ቤተሰብ በድምሩ 2,581,923 ገብረዎች በመንደር ተሰባስበዋል። *

ገበሬው በመንደር የተሰባሰበው ልዩ ልዩ ጠቀሜታዎችን ማግኘት እንዲችል የአኗኗሩን ሁኔታ ማመቻቸት መሆኑ ይታወቃል።

ቃል ። ከዚህ አኳያ እስካሁን ባለው ጊዜ የሚታየው የለውጥ አዝማሚያ ምን ይመስላል? የገበሬው ሕይወት እየተለወጠ ነው ወይ? ለእነዚህና ለመሳሰሉት ጥያቄዎች መልስ ለማግኘት የክልሉን ሁኔታ እንቃኛለን። በእርግጥ ሁለትና ሦስት ዓመት ብዙ ለውጥ የሚጠበቅበት ጊዜ አይደለም። እንደዚህ የዕድገት ፍንጭ ለማየት የማያስችል ነው ማለትም አይቻልም። ለእነዚህ ጥያቄዎች መልስ ለመስጠት ከመሞከራችን በፊት እስከ በብሔራዊ የመንደር ምሥራቅ ኮሚቴ የተገለጹትን የመንደር ምሥራቅ ፕሮግራም ዓላማዎች እንመልከት።

የመንደር ምሥራቅ ዓላማዎች

1. ለገጠኑ ሕዝብ ኑሮ መሻሻል አስፈላጊ የሆኑ መሠረተ ልማቶችንና አገልግሎት

* የሐረርጌ ገበሬ ከትናንት እስከ ዛሬ : ከላይ የተጠቀሰው : ገጽ 35.

ለጩ ድርጅቶችን በየአካባቢው እንዲደራጁና ኅብረተሰቡም እንዲጠቀምባቸው ለማድረግ፡

2. የገጠሩ ሕዝብ አብሮ እየኖረ በኅብረት የመሥራት ባህሉን እንዲያዳብር ለማስቻልና ችግሮቹን በአካባቢው ለመፍታት በራስ የመተማመን ስሜቱን ለማጥፋት፡

3. የገጠሩ ሕዝብ ለንቃተ ጎረቤት መዳበር ከሚያስተምሩት አካሎች ጋር ለሚኖረው ግንኙነት አመች ሁኔታ ለመፍጠር በሀገሪቱ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ እንቅስቃሴዎች መሳተፉን ለማረጋገጥ፡

4. ለአካባቢ ሰላምና ደህንነት እንዲሁም ለግልም ሆነ ለጋራ ንብረት መጠበቅ አመቺ ሁኔታ ለመፍጠር፡

5. መረትን በአግባቡ ጥቅም ላይ ለማዋልና የተፈጥሮ ሀብት ልማትንና ጥበቃን በተሻለ መንገድ ለመምራት፡

6. የገብርናን ምርታማነት ለማሳደግና የገጠሩን ኑሮ ለመለወጥ፣ ገበሬው ከሳይንሳዊ አሠራር ዘዴዎችና ከቴክኖሎጂው ጠቀሾች ጋር የሚተዋወቅበትን ሁኔታ ለመፍጠር፡

7. ገበሬው በግል መፈጸም የማይችላቸውን እንደ መንገድና የገደብ ሥራ የመሳሰሉትን የመሠረተ ልማት ሥራዎች በጋራ እንዲያከናውንና እንዲጠቀምባቸው ለማድረግ፡

8. በገጠርና በከተሞች መካከል ከብዝሃነት የሆነና የተስተካከለ የሸቀጥ ልውውጥ ሥርዓት የሚሰፍንበትን ሁኔታ

ለማመቻቸት እንደሆነ ስለመንደር ምሥረታ የወጣው መመሪያ ይገልጻል።

በእርግጥ ስለመንደር ምሥረታ ዝርዝር መመሪያ የወጣውና ብሔራዊ የመንደር ምሥረታ ኮሚቴ የተቋቋመውም በሐረርጌ የመንደር ምሥረታው እንቅስቃሴ በአብዛኛው ከተገባደደ በኋላ ነው። ይሁን እንጂ ከፍለ ሀገሩ ራሱ በዚህ ቅደም ተከተልና አገላለጽ አይሁን እንጂ መንደር መመሥረት ሲጀምር የነደፈው ዓላማ ነበር። በከፍለ ሀገሩ የተከናወነው የመንደር ምሥረታ ዓላማም የገበሬውን ኢኮኖሚያዊ፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ሕይወት መለወጥ ነበር። የመንደር ምሥረታ ብሔራዊ ኮሚቴ ከተቋቋመና አንድ ወጥ መመሪያ ካወጣ ወዲህ የመንደር ምሥረታው እንቅስቃሴ መከናወን የጀመረውና በመከናወን ላይ ያለውም ከላይ የተጠቀሱትን ዓላማዎች ከግብ ለማድረስ በሚያስችል ሥልትና ዕቅድ ነው። ቀድሞ የተመሠረቱትም ቢሆን ዕድገታቸው የሚመዘነው እነዚህን ዓላማዎች እውን ለማድረግ በሚያደርጉት ተግባራዊ እንቅስቃሴ ነው። የዚህ ጽሑፍ አዘጋጅም አንድ ሁለት ብሎም ባይሆን እነዚህን ዓላማዎች መሠረት በማድረግ የሐረርጌ መንደር ምሥረታ ያስገኘውን ጠቀሚታና መሻሻል አለባቸው የሚላቸውን ሁኔታዎች መጠቀም ይሞክራል።

የገበሬው ሕይወት ከማንኛውም የኅብረተሰብ ክፍል በበለጠ ለአካባቢ ተጽዕኖ በተለይ ለመሬት ይዞታና አጠቃቀም የተጋለጠ ነው። በመሬት በአግባቡ መጠቀምና አለመጠቀም ሕይወቱ ላይ ከፍተኛ ለውጥ ያመጣል። ቀድሞ በነበረው መልክ ተበታተኖ ሲኖር የእርሻ ቦታው፣ የመኖሪያው፣ የደኑና የግጦሹ ተለይቶ ስለማይታወቅ የእ

ርሻው ማላ ሰብሎ ሲነሣ ለግጦሽ ይውላል፤ ደኑ ውስጥ ከብት ይለቀቃል፤ ከብቱ ሳሩን እስከመጨረሻ ሲግጥና ሲረጋግጥ አዳዲስ ብት ብት የሚሉ ዛፎች ሲሰባበሩ ደኑ ይራቁታል። መሬቱም ለአፈር መሸርሸር ይጋለጣል። ለእነዚህ ጠቀሚታዎች ተለይቶ የሚታወቅ ክልልም አልነበረም።

ዛሬ ግን ሁኔታው ይህ አይደለም። በገለምሶ፣ ሂሮናና ከምቦልቻ ባደረግነው ቅኝት ልዩነት አይተናል። በወጣ ገባው ደጋማ አካባቢ በየተራራና ኮረብታው ጥግ ችምችም ያለው መንደር ጨረቃ መስሎ፣ ከበላዩ ያለው ከፍታ ሥፍራ አረንጓዴ ደን ለብሶ፣ ከፊት ለፊት ያለው ሜዳማ ቦታ በበቆሎና ማሽላ ቆብል ተሸፍኖ፣ ወንዛውን ዝና ረገረግ ቦታዎች ከብቶች ተለቀውባቸው ሲታይ የገጠሩን ውበት ማድነቅ ግድ ይሆናል። ገና መንደር ሲመሠረት ከመንደር ፋይዳዎች አንዱ በተፈጥሮ አካባቢ በዕቅድ ለመጠቀም ተብሎ ሲነገር ጠቀሚታውን ከመገመት ባሻገር ውበቱን መገመት እስከጋሪ ነበር። በተለይ በበጋው ወቅት አካባቢው ሁሉ ደርቆ፣ አፈሩ ተጋልጦ ሲታይ ከመንደሩ አሠራር በቀር ክልሉ የሚደነቅበት ነገር ነበር ለማለት ይዳግታል።

ተጣቦ ለሚኖረው የሐረርጌ ደጋማ እውራጃዎች ገበሬ ባላቸው መሬት በዕቅድና በሥርዓት ከመጠቀም፣ አፈሩ እንዳይሸረሸር፣ የተመናመነው ደን እንዳያልቅ ከመን ከባከብ ሌላ አማራጭ አልነበረውም።

በደን ልማቱ በኩል ሐረርጌን በአርአያ ነት ከሚታዩ ክፍላተ ሀገር ውስጥ መመደብ ይቻላል። በዕድገት በኅብረት ጊዜና በ1971 የምርትና የባህል ዕድገት ዘመቻ ወቅት ተጀምሮ ተራሮችን ደን ለማልበስ የተደረገው ጥረት በመንደር ምሥረታው ተጠና

ክሮ ቀጥሏል። በአሁኑ ወቅት በየትኛውም ደጋማ እውራጃና ወረዳ ሲዘዋወሩ መጠኑ ይብዛ ይነስ እንጂ የደን ልማት የሌለበት የለም ማለት ይቻላል። ከሸዋ ወደ ሐረር ሲሄዱ አስቦ ተፈሪ ከተማ እንደደረሱ አጠገቡ ያለውን ተራራ ማየት ለደኑ ልማት እንቅስቃሴ ማስረጃ አንድ ብሎ ይጀመራል። ከዚያ በኋላ በፈለጉት አቅጣጫ ወደ እውራጃዎችና ወረዳዎች ከተጓዙ የእያንዳንዱ ተራራ አናት አረንጓዴ እየለበሰ መሆኑን መመስከር ይቻላል።

ከነዚህ መካከል በከፍተኛ ደረጃ በወበራ እውራጃ፣ በሜታ ወረዳ፣ በግብርና ልማት የተፈጥሮ ሀብት ልማትና ጥበቃ ዘርፍ የሚካሄደውን የላይኛው ሁርሶ ተፋሰስ ፕሮጀክት በምርሌነት መጥቀስ ይቻላል። ከአዲስ አበባ ቁልቢ ሊገቡ ጥቂት ሲቀር ጥቅጥቅ ባለ የባሕርዛፍ ደን ውስጥ ይታለፋል። ትንሽ እንደሄዱም በስተግራ በኩል ወዳለች አንዳት ከራብታ የሚያስወጣ ግራ ቀኝ በመታ የታጠረች ቀጭን መንገድ አለች። የመንገዱ ግራና ቀኝ በዛፍ ተሞልቷል። ጠይቆ የመረዳት ልምድ የሌለው ሰው ምናልባት መናፈሻ ይሆናል ብሎ ያልፋል። በዚያ አካባቢ የዚያ ዓይነት መናፈሻ ይገራል ብሎ መገመት ይዳግታል። ካለው የሕዝብ ብዛት አኳያ ሲታይ።

መናፈሻው ውስጥ የገባ ቁም ነገር ታዝቦ ይወጣል። በተለያዩ ወቅቶች የጉበኙት ሰዎች የተከራት ዛፍ ትልልቅ ሆኖ አጠገባቸው በቆርቆሮ ላይ የተካዩቹ ስም ተጽፏል። መሀል ላይ አንዲት ጎጆ አለች። እውስጧ ልጅ ልዩ ቻርቶች ይታያሉ።

የፕሮጀክቱ ንላማ፡ የተጀመረበት ጊዜ፡ እስካሁን ያከናወነው ተግባርና ያጋጠሙ ችግሮች በእነዚህ ቻርቶች ላይ ተዘርዝረዋል።

የላይኛው ሁርሶ ተፋሰስ ፕሮጀክት የተ

ጀመረው በ1973 ነው። የፕሮጀክቱ ሥራ የሚካሄደው በግብርና ልማትና በዓለም የምግብ ድርጅት ነው። የግብርና ልማት የቱክኒክን ሥራ ሲያከናውን የዓለም የምግብ ድርጅት ለጉልበት ሥራ የሚከፈል ምግብ ያቀርባል። የፕሮጀክቱ ክልል 11,800 ሄክታር ሲሆን፣ በክልሉ 15 ገበሬ ማገበራት ይገኛሉ። መሬቱ ገደላማ በመሆኑ ነፍሳዊ መጠቀሚያ በአብዛኛው ተጉድቷል። በዚህ ላይ የአንድ ቤተሰብ የእርሻ ይዞታ 0.6 ሄክታር በመሆኑ ከፍተኛ የእርሻ መሬት ማነስ አለ። የደን ምንጣር፡ ታጠሎው ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተባባሰ በመ ምጣቱ ሁኔታው ካልተገታው ጠቅላላ እስከራ እንደሚሆን ታመነበት። ለዚህ ነው ይህ ፕሮጀክት ሊጀመር የቻለው።

የፕሮጀክቱ ዋና ዓላማ የአፈር መሸርሽ ርን፡ የመሬት አጠቃቀምና የተፈጥሮ ዝናብ ብክነትን በመቆጣጠር የተጉዳውን መሬት እንዲያገግም ማድረግ ነው። ለዚህ ተግባር በቅድሚያ አፈሩን ለመከላከል እር ከን እየተሠራ ነው። የእርከን ሥራው በተጠናቀቀባቸው ክልሎች ችግኝ እየተተ ከለ ተራራውና ሽንተረሩ ደን እየለበሰ ነው።

በዚህ መልክ መሬቱ ተጠብቆ አፈሩ በዝናብ ውሃ መታጠቡ ካቆመ በኋላ ወደ ድረዳዋ ባለው ሚዳማ ቦታ አካት ላይ ገፍብ ይሠራና የእርሻ ልማት ይጀመራል። ይህ የረጅሙ ጊዜ ፅቅድ ተግባራዊ እስኪ ሆን ከወዲሁ የተሠሩ ሥራዎች እንኳን አመርቂ ውጤት እያስገኙ ነው። በፕሮጀ ክቱ ፅድሚ 11,593,350 የልዩ ልዩ ዛፍ ችግኞች በአብዛኛው ባሕርዛፍ ተተክሏል። በመንገዱ ገራ ቀኝና በተለይ ከረብታው ላይ ወጥተው ሲመለከቱ የዚህ ውጤት

በጉልህ ይታያል። በ1980 ብቻ 1,800,000 ችግኝ ተተክሏል። ቀደም ሲል የተተከለው ባሕርዛፍና ለየገበሬው የታደለው የፍራፍሬ ዛፍ ደርሶ ለጥቅም መዋል መጀመሩ ገበሬውን አበረታችታል። በአዲሱ ደን ውስጥ ሳር በቅሏል። ይህንን ለምላም ሳር ገበሬው በነፃ እጭዶ እንዲጠቀም ማድረጉም ገበሬውን ደኑ ለራሱ ጥቅም የለማ አድርጎ እንዲንከባከብ ካደረጉ ምክንያቶች አንዱ ነው።

ለገበሬው ቀጥተኛ ጠቀሜታ የሚሰጡ ተግባራትም በፕሮጀክቱ ይከናወናሉ። የገጠር መንገድ ሥራ፡ ከራዎችን በማጉል በት ለመጠጥና ለከብቶች ማዘጋጀት፡ ሠርቶ ማሳያ ጣቢያዎችን ማቋቋም፡ ለከ ብት መና የሚሆኑ የልዩ ልዩ ሳር ዝርያዎችን አራብቶ ለገበሬው ማደል እንዳንዶቹ ናቸው።

ከነዚህ አንዱ ለጋምቤላ ገበሬ መንደር የገባው የውሃ ሂደት ነው። ጋምቤላ ገበሬ መንደር ከመንገዱ 5 ኪሎ ሜትር ርቆ ሸለቆ ውስጥ የሚገኝ መንደር ነው። ከመንደሩ ወደ ቁልቢ ለመምጣት ቀጥ ያለ ዳገት ነው። በአካባቢው ወራጅ ውሃም ሆነ ምንጭ የለም። በክረምት እንጂ። በበጋ ውሃ የሚቀ ዱት ዳገቱን ወጥተው ከመንገድ ዳር ከምት ገኝ አንዲት ምንጭ ነበር። በወቅቱ ያን 5 ኪሎ ሜትር ዳገት ወጥቶ ውሃ መቅዳት ከሚያስከትለው ድካም ባሻገር ምንጩ ላለ ችበት መሬት ባለቤት ለበጋ ውሃ ማሸላ ደገብሩ እንደነበር ማወቅ ተችሏል። በች ግሩ የተነሣ ደገኞቹ ሴት ልጆቻቸውን ለሚሰቅኑት ሲጠየቁ ለጋምቤላ አካባቢ ወንድ አይደሩ እንደነበረ ይነገራል። ገላ መታጠብ የሚቻለው በክረምት ብቻ ነበር ይባላል።

ዛሬ ግን ሁኔታው ተቀይሯል። ይህንኛው ምንጭ ተገንብታ በዚህም የተወሰነ ርቀት ትሄድና 30,000 ሊትር ማጠራቀም የሚ ችል ገንዳ ውስጥ ትጠራቀማለች። ከዚያ አምስቱን ኪሎ ሜትር በዚህም ትወርድና ለሦስት መንደሮች በቢርካ ትታደላለች።

ዚህንን ተከትሎ የገጠር መንገድ ተወር ቷል። የጋምቤላ ገበሬ በዕውን የሕይወት ተሐድሶ አግኝቷል።

ገበሬው በመንደር በመሰባሰቡም እንደ ቀድሞው በፈለገበት አቅጣጫ እየሄደ ደን መመንጠሩ ቆሟል። ጥቅሙንም በተጨ ባጭ እያየው ነው። በዚህ መልክ በተለያየ ቦታ የተጀመሩት የደን ልማት ፕሮጀክቶች የሚያበረታቱና ተስፋ የሚሰጡ ናቸው። ይህ ሲባል ግን በአንዳንድ ቦታ በአየሩ (በዝናብ) ችግርም ይሁን ከዘሩ በርካታ ያደገ ጥድ በተለይ የውጭ ዘር ደርቆ መታ የቱ ተጠንቶ መፍትሄ ሊፈለግለት የሚገባ ሆኖ ታይቷል። በደን ምንጣሮውም በኩል ወደ አጋዴን መንገድ ያለውን የግራር ቁጥ ቋጦ እየመነጠሩ ከሰል ማከሰሉ፡ በጨር ጨር አውራጃ የተመነጠረውን ደን እንደገና ለማልማት ብርቱ ጥረት እየተደረገ በተቃራ ኒው በአሰቦት ተራራ ያለውን የተፈጥሮ የጥድ ደን እየመነጠሩ በየመንገዱ ዳር የሚሸጡ ሰዎች በብዛት መታየታቸው ከወ ዲሁ ካልተገታ የጠፋውን ስናለማ ያለውን የሚያጠፋ ቀበኛ እየተበራከተ ስለሚሄድ ሊታሰብበት ይገባል።

በሐረርጌ ለእያንዳንዱ ገበሬ የሚደር ሰው የእርሻ መሬት በጣም አነስተኛ መሆኑ ተጠቅሷል። ይህንኛው መሬት በፅቅድ ተጠ ቅም ምርትን ለማሳደግ ከሚደረገው ጥረት

ባሻገር ያለው አማራጭ አንድን ማሳ በዓ መት አንድ ጊዜ ብቻ ከማረስ አልፎ ከአ ንድ ጊዜ በላይ ምርት እንዲሰጥ ማድረጉ ነው። በከፍለ ሀገሩ ያለው የዝናብ ሁኔታ ለዚህ አያመችም። ያለው አማራጭ የመ ስኖ ልማትን ማስፋፋት ነው። በሐረርጌ በመስኖ ሊለማ የሚችል 40,000 ሄክታር መሬት እንዳለ ሲገመት ከዚህ ውስጥ እስካ ሁን የለማው 15,915 ሄክታር ብቻ ነው።* ሁኔታውን ለማሻሻልና ምርትን ለመጨ መር በቀጣዩ ግብርና ልማትና በፅርዳታ ሰጪ ድርጅቶች አማካይነት በአውኑ ወቅት ከ1,520 ሄክታር በላይ ማልማት የሚችሉ የበርካታ ትናንሽ ግድቦች ሥራ እየተካሄደ ነው።**

በዚህ በኩል በመከናወን ላይ ካሉት ተግባራት ሁለቱን ለአብነት መጥቀስ ይቻ ላል። ከጂጂጋ ምሥራቅ ሰባት ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ የሚከናወነው የኤልባይህ የግ ድብ ሥራ ፕሮጀክት አንዱ ነው። የፕሮጀ ክቱ ዓላማ የኤልባይህን ሸለቆ በመስኖ ማልማት ነው። ግድቡ የሚሠራው በአፈር ሲሆን ሥራው የሚካሄደው በውሃ ሥራዎች ኩንስትራክሽን ነው። ይህ 12,000,000 ብር ይፈጃል ተብሎ የተገመተው ግድብ ሲጠናቀቅ 7,000,000 ሜትሪክ ኩብ ውሃ ሲይዝ ይችላል። ሥራው ከተጠናቀቀ በኋላ 500 ሄክታር መሬት በመስኖ ለማልማት ይቻላል።

ሌላው የቢዩ ግድብ ሥራ ፕሮጀክት ነው። ይህ በግብርና ሚር የገጠር መውረቱ ልማት ማስፋፋያ ዘርፍና በተባበሩት መንግ ሥታት የልማት ፕሮግራም አማካይነት ከጣሊያን መንግሥት ጋር በመተባበር የሚ

* የሐረርጌ ገበሬ ከትናንት እስከ ዛሬ፡ ከላይ የተጠቀሰው፡ ገጽ 24.

** ከላይ የተጠቀሰው ገጽ 26.

ሠራው የግድብ ፕሮጀክት ከጄጂጋ 15 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ የሚገኝ ነው። ግድቡ ሲጠናቀቅ 1.3 ሚሊዮን ሜትር ኩብ ውሃ ይይዛል። በዚህ ውሃ 168 ሄክታር መሬት ግልግት ይቻላል።

እነዚህ ሁለቱም ግድቦች የሚያጠራቅሙት ውሃ የሚገኘው ከወንዝ ወይም ከምንጭ አይደለም። በአካባቢው የሚዘነበው ዝናብ ከሚወርድበት ሥፍራ የሚቋቋሙት ነው። አካባቢውን በዓይን ሲቃኙ የተባለውን ያህል ውሃ የሚያስገኝ ጉርፍ ይመጣል። ለማለት ያስቸግራል። ግን በቢዮ ግድብ አንድ ቀን ለአሥራ አምስት ደቂቃ ከዘነበ ዝናብ የተጠራቀመ ነው ብለው ያሳዩን መጠን ወዲያው ሐሳባችንን አስቀየረ። ሥራው ጨርሶ በአካባቢው ያልተለመደ ነው ማለትም አይደለም። አሁን በባለሙያ ተጠንቶ በሰፊው ተያዘ እንጂ በሁለቱም ቦታዎች የአካባቢው ነዋሪ ከጥንት ጀምሮ ትንንሽ ኩራዎች እየቆረረ ለበጋ ውሃ ያጠራቅማል። እንዲያውም አንዳንድ ሀብት ያለው ግለሰብ በድንጋይ ዙሪያውን ገንብቶ ውስጡን በሲሚንቶ ሊሾ ያደርግና የዝናብ ውሃ በቦይ ወይቢያ እንዲገባ አድርጎ ያጠራቅማል። እንዲህ ዓይነት ማጠራቀሚያ የሠራ ግለሰብ የግድነት ለምድል ሆኖ ግለት ነው። በአንድ ግለሰብ አባባል “ነጻጅ አገኘ” ማለት ነው። ግንቧ በቁልፍ ትጠበቃለች። በጋው ሲመጣ እያንዳንዱ ሰው በውድ ጥጋ በስፍር ይገዛል። ለከብትማ ከየት ተገኝቶ = ጄጂጋ አካባቢ በበጋው አንድ ከብት አንድ ጊዜ ለማጠጣት ሃያ አምስት ግንቲያ ድረስ የሚከፈልበት ጊዜ አለ። የዚህ አካባቢ ገበሬ በመጠነኛ እርሻና በከብት እርባታ የሚኖር ነው። በአሁኑ ወቅት የአካባቢው ገበሬ በመንደር ተሰባስቧል። ሁሉ የሚያነሳው ችግር የውሃ ነው። በጋ በመጣ ቁጥር ከብቶቹን ይዞ መንከራ

ተት ነው። በአካባቢው መጠነኛ እርሻ አለ። ዝናብ በጥሩ መጠን በተገኘ ዘመን ደሀና ሰብል ያገኛል። ብዙውን ጊዜ ግን የዝናቡ መጠንም ሆነ ወቅቱ አስተማማኝ አይደለም። በመሆኑም ገበሬው በሕይወቱ የሚመኘው ነገር ቢኖር የማያቋርጥ የውሃ ምንጭ ማግኘት ነው። ኤልባይህና ቢዮ ለዚህ ምላሽ እንዲሰጡ የታቀዱ ናቸው። ከእነዚህ ግድቦች በሚገኝ ውሃ አካባቢውን በመስኖ እያለሙ ገበሬውን አትክልትና ፍራፍሬ እንዲተክል ማስለመድና ለከብቱም ውሃ ማስገኘት እንደ እርምጃ ወደፊት ነው። ቀንድ ብቻ እየቆጠሩ ብዙም ጥጋ የማያወጡ ከብቶችን ይዞ ከመንከራተት ወደ ዘመናዊ እርባታ ለማሸጋገርም በርዶክታል። ሌሎች በአቅራቢያው ያሉ አካባቢዎችም የእነዚህን ግድቦች ውጤትና ለእነሱም ሊደርስ የሚችለውን የነገውን ተስፋ በጉጉት እያሰቡት ነው። የግድቦቹ አሴት በሚሰጡት ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ ብቻ የሚለካ ሳይሆን የአካባቢውን ገበሬ በአንድ ቦታ ተረጋግቶ እንዲኖር የማድረጉ ሥነ ልቦናዊ ፋይዳም በቀላሉ የሚገመት አይደለም።

ኤልባይህና ቢዮ ገና በመሠራት ላይ ያሉና ለከርም ለፍሬ እንደሚበቁ የሚታሰቡ ናቸው። ሌሎች በርከት ያሉ ትናንሽ የመስኖ ፕሮጀክቶች ፍሬ አስገኝተዋል። ከእነዚህ አንዱ በሀብሮ አውራጃ፣ ቁኒ ወረዳ የሚገኘው የቡርቃ መስኖ ፕሮጀክት ነው። ይህ ፕሮጀክት ከሐጂዲን ምንጭ የሚወጣውን የሚዳግዱን ወንዝ በመጥለፍ 160 ሄክታር ለማልማት የታቀደ ፕሮጀክት ነው። በግብርና የገጠር መሠረተ ልማትና በአካባቢው ሕዝብ ትብብር የተሠራው ይህ ፕሮጀክት የወልዲያ ተኩማ አምራች ገብረት ሥራ ማኅበርን እርሻ ያለማል።

በአምራች ያልተጠቃለሉ ገበሬዎችም ተጠቅመውበታል።

በአካባቢው የ1979 — 80 የበልግ ዝናብ በማነሱ የብዙው ገበሬ በቆሎ ደርቆ ነበር። በዚህ ፕሮጀክት የሚጠቀመው ክልል ግን ከምንጊዜውም የተሻለ ሰብል ነው ያገኘው። የመኸሩም ዝናብ ዘግይቶ ስለመጣ የሌላው ገበሬ እርሻ ዘግየት ብሎ ሲዘራ በዚህ ክልል ጤፋ በወቅቱ ሊዘራ የቻለው ፕሮጀክቱ በመኖሩ ነው።

የወልዲያ ተኩማ አምራች ገብረት ሥራ ማኅበር በዚሁ መስኖ የአትክልት እርሻ ጀምሮ በአንድ ዓመት 20,000 ብር ገቢ አግኝቷል። የአካባቢው ገበሬ ለእርሻ ሊውል በማይችል ክልል በመንደር በመሰባሰብና ሚዳማው ስፍራ ለእርሻ በመተው የመስኖው ፕሮጀክት አመርቂ ውጤት እያሳየ ነው። የእዚህ ግድብ መጠን ትንሽ ከተጨመረ የበለጠ ለማልማት የሚያስችል በቂ ውሃ አለው።

በግድብና በወንዝ ጠለፋ ከሚከናወነው ባሻገር የውሃ መሳቢያ ፓምፕ በማስገባት የሚካሄደው የልማት እንቅስቃሴም ከትናንትናው የገበሬ እርሻ ጋር ሲነፃፀር ብዙ ሊባልለት የሚያስችል ነው። በዚህ መልክ በ6 አውራጃዎች፣ በ14 ወረዳዎች 142 የውሃ ፓምፖች ተተክለው፣ 17,724 ገበሬዎች የሚጠቀሙበት 2,607.5* ሄክታር መሬት በመስኖ እየለማ ነው። በመንደር ምሥረታው ላቢያ ገበሬውን ለምርት ዕድገት በማንቀሳቀስ ጉልበቱንና ገንዘቡን አቀነባብሮ የተሠራው የልማት ሥራ ቀላል አይደለም። ጥረቱ ይበልጥ የሚያስኝ ነው።

* የሐረርጌ ገበሬ ከትናንት እስከ ዛሬ፣ ከላይ የተጠቀሰው፣ 1 ገጽ 25

** ኤላ በበጋ የሚሆን የዝናብ ውሃ የሚጠራቀምበት ኩሬ በክልሉ የሚጠራበት ቃል ነው።

በመስኖ ከመጠቀሙ ጉን በክፍለ ሀገሩ ለገጠሩ ነዋሪ ንፁህ የመጠጥ ውሃ ለማዳረስ የተደረገው ጥረትም ቀላል አይደለም። የገጠሩ ሕዝብ በመንደር በመሰባሰብ ምንጭ በግጥልበት፣ በዓምቧ በመሳብ፣ ጥልቅ ጉድጓዶችን በመቆፈር፣ ከጣሪያ ላይ ውሃ በማጠራቀም በርካታ የገጠሩ ነዋሪ ንፁህ ውሃ እንዲያገኝ ተደርጓል። ቀድሞ ኅብረተሰቡ ተበታትኖ ይኖር በነበረ ጊዜ አልፎ አልፎ የተቆፈሩ የውሃ ጉድጓዶች ቢኖሩም በርቀት የተነሣ ሊጠቀም የሚችለው የሕዝብ ቁጥር ያነሰ ነበር። በአጠቃላይ ረገድ የቅርብ ክትትል ስለማይደረግ የመበላሸት ዕድሉም ከፍተኛ ነበር። በአሁኑ ወቅት ግን የውሃው ጉድጓድ የሚቆፈረው፣ ቢርካው የሚሠራው፣ ቧምቧው የሚገባው እመንደር ውስጥ በመሆኑ ከነዋሪው እይታ ውጭ አይደለም። ርቀቱም ብዙ ስለማይለያይ ጠቅላላው የመንደር ነዋሪ በአማካይ መጠቀም ይችላል።

በውሃ አቅርቦት በኩል ልዩ ልዩ ምሳሌዎችን መጥቀስ ይቻላል። ከጄጂጋ ወደ ቆላው በማንኛውም አቅጣጫ የሄደ ሰው የውሃ ችግር በጉልህ ያያል። ወራጅ ወንዝ ስለሌለ ውሃ የሚገኘው አንዳንድ አካባቢ ከተቆፈሩ አላዎች** ነው። ውሃ የማምጣት ድርሻ የተጣለባቸው ሴቶችና ሕፃናት ከሩቅ መንገድ በአሀዩ ጭኖ ማመላለስ እጅግ አድካሚና አሰልቺ ነው። በዚያ ላይ ኤላው በከብት ስለሚረጋገጥና ውሃውም አንድ ቦታ ተጠራቅሞ ስለሚቆይ እጅግ ቆሻሻ ነው። ከጄጂጋ ወደ ጭናቅሰን መንገድ ሲኬድ ወደ ቀኝ ታጥፎ አንድ መረር የሚባል ሸለቆ አለ። ወደ ቱርክኖድ ገበሬ

መንደር ለመሄድ ይህን ሽለቆ ለናቋርጥ የአካባቢውን የውሀ ችግር በጉልህ ተመለከትን ። ጥልቀቱ ሁለት ሜትር ገደማ የሚሆን እንደ ሰፊ ኩሬ ተቆፍሮ ውሃ ተጠራቅሟል ። በየተወሰነ ደረጃ መቆሚያ አለ ። ዙሪያውን አሀዮች ተደርድረዋል ። ሴቶች ተቀምጠው ተራቸውን ይጠብቃሉ ። እንደ ሰው እየቀዳ ውሃ ያቀብላል ። ተረኛ ሴቶች እየተቀበሉ አሀዮቸው ላይ በተሟኔ ቀርበታ፡ ላስቲክ፡ ወይም ጀሪካን ይጨምራሉ ። እንዳንዱ አመለኛ አሀድ ውሃው እየተቀዳ ይርጣል ። ይቁነጠነጣል ። ትግል ነው ። ይህን ሁሉ ችግር አልፈው ይዘው ሲሄዱ በተለያዩ እክሎች የውሃው መፋሰስ ብዙ ጊዜ የሚያጋጥም ችግር ነው ።

በዚህ ሁኔታ ይጠቀሙ ከነበሩ መንደሮች እንዲያገለግሉ ቀበሌ መንደር ነው ። የገለገለና ሌሎችም በአካባቢው ያሉ ነዋሪዎች ቀደም ሲል በተለይ በበጋው ውሃ የሚያገኙት ከጅጅጋ ወይም ከመረር ነበር ። እነዚህ ቦታዎች በ20-30 ኪሎ ሜትር ይርቃሉ ። የሚጠጣ ውሃ ፍለጋ ይህን ያህል መንገድ መጓዝ አድካሚነቱ ግልጽ ነው ። ዛሬ ግን የገለገለ ሁኔታ ተለውጧል ። በአካባቢው ለሦስት መንደሮች (ገለገለ፡ መካኒላ አባህ፡ በባሌ) የሚያገለግል ጥልቅ ጉድጓድ ተቆፍሮ ውሃ ወጥቷል ። አንድ ግጠራቀሚያ ተወርቶ ለሦስቱም መንደሮች መቅጃና ከብት ግጠሜ ለየብቻው ተወርቷል ። የገለገለ ቀበሌ ገበሬ ግንባር ሊቀመንበር የሆኑት ሐጂ አማም መሐመድ እንደገለፁት በዚያ መንደር ለውሃ ፍለጋ የነበረው መንከራተት ዛሬ ተረት እየሆነ ነው ።

በዝናብ እየወረደ ያለምንም ቁጥጥር ይፈስ የነበረውን የጉርፍ ውሃ ገደቦ በማቆ

የት በበጋ ወቅት መጠቀም አንዱ ዘዴ ሲሆን በሐረርጌ መንደር የተጀመረውና ምናልባትም ውሃ ለሌላቸው እንስተኛ ከተሞችም ሊጠቅም የሚችለው ሌላ ዘዴ ከቤት ጣሪያ ቆርቆሮ የሚፈሰውን ውሃ ማጠራቀም ነው ። ይህ ሲባል ቶሎ የሚታሰብን በበርሜል ፡ ወይም በሌላ መደገፍ ማጠራቀሙ ይሆናል ። መጠኑም ቢሆን እስተማማኝ አለመሆኑ ይታያል ። ሐረርጌ ገጠር ያየነው ግን ከዚህ ለየት ያለና በብዙ ቦታ መጥከርም ያለበት ሆኖ አግኝተንዋል ።

በወበራ አውራጃ ከደደር 6 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ ለጋ ጨረ ያምትባል መንደር አለች ። እከስፋም በሚባል ድርጅት ድጋፍ የተሠሩ ብዙ አገልግሎቶች የሚሰጡባቸው ሁኔታዎች ተመቻችተዋል ። የእርሻ መሣሪያዎች የሚሠሩበትና የሚጠገኑበት ሥፍራ፡ ለመንደሩ ነዋሪዎች የሚያገለግል በዲናሞ የሚሠራ የኤሌክትሪክ መብራት ፡ የአካባቢው ገበሬዎች አገልግሎት የጎብረት ሥራ ግንባርና የክልሉ አኢሲማ ገቢውን በጋራ የሚጠቀሙበት የአህል ወፍጮ አለ ። እነዚህ አገልግሎቶች እንደሁኔታው በሌሎች መንደሮችም የሚታዩ ሲሆኑ ለየት ብሎ የተመለከትነው የውሃ ማጠራቀሚያው ጉዳይ ነው ። አስረጃጃችን የውሃ ግጠራቀሚያችን ይህ ነው አለና አንድ ቤት መሰል ነገር አሳየን ። ከሱቁና ከእርሻ መሣሪያዎች መጠገኛ ቤት ጣሪያዎች ወደ ዚህ ቤት የተዘረጋ አሸንዳ ይታያል ። የቤቱ ግድግዳ በሲሚንቶ የተለሰነ ነው ። ላይ ቆርቆሮ ለብሷል ። ከወይ በሩ አንድ ቧምቧ ይወጣና የተወሰነ ርቀት ላይ መቅጃ ተበጅቶለታል ። ከጣሪያው አጠገብ ማስተንፈሻ ቧንቧ አለው ። ሲያዩት ቀላል ግን ብዙ ቦታ ያላየነው ነው ። ለመሆኑ ምን ያህል ውሃ ይይዛል አልናቸው ። 76,000 ሊትር ይይዛል አሉን ። ዝናብ ዘንቦ ውሃው እንዳይባከን ጥሩ ወጥመድ ነው ።

በዚህ መልክ በርካታ የንፁህ ጥጥ ማግኛ ዘዴዎችን መጥቀስ ይቻላል ። ስለጠቀሚታውም አንዲት ፋጡማ አሊሾ የምትባል ባለትዳር ፡ የአንድ ልጅ እናትና በግምት የሃያ ዓመት ወጣት የምትሆን የነገረችን ጥሩ ማስረጃ ነው ። ፋጡማ በጨርጨር ፡ አዳልና ጋራ ጉራቻ አውራጃ ፡ በጨሌ ፡ ወረዳ የሚገኘው መንደር ነዋሪ ነች ። መንደሯ ከሂርና አሥር ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ ትገኛለች ። መንደሯ የተመሠረተችበት አካባቢ በጣም ገደላማና ወጣ ገባ ነው ። ቀደም ሲል ከ5-7 ኪሎ ሜትር ርቀት እየመጡ ውሃ የሚቀዳባት አንዲት ትንሽ ምንጭ አለች ። ምንጩ ያለችው ገደላማ ቦታ ላይ ስለሆነ መተላለፊያው አንድ ብቻ ነው ። ከብቱም ፡ ሰውም ፡ የሚጠጣውና የሚሻገረው በዚያችው ነው ። በአሁኑ ወቅት በቀይ መስቀል የማቲሪያል አቅርቦት ፡ በግብርና መሠረተ ልማት የቲክኒክ እርዳታና በገበሬው የጉልበት ሥራ ምንጩ በድንጋይና ሲሚንቶ ተወርታ በቧምቧ ሚዳማ ቦታ እንድትወጣ ተደርጋለች ። ሚዳማው ቦታ ላይ የመጠጥ ውሃ መቅጃ ፡ የልብስ ማጠቢያና የክብቶች ማጠጫ ገንዳ ተለይቶ ተወርቷል ።

ፋጡማን ያገኘችት ልብስ ስታጥብ ነው ። አለፍ ብሎ ካለው ቧምቧ የ35 ዓመቷ ወሮ ለመኝ ታደሰ ውሃ ይቀዳሉ ። ስለ መንደሩና ቀድሞ ውሃ ያገኘ ስለነበረበት ሁኔታ ካነጋገርናቸው በኋላ የቀድሞውንና የአሁኑን የውሃ አጠቃቀም ልዩነት ፋጡማን ጠየቀች ። ፋጡማ ቀና ብላ ፈገግ አለች ፡ “እንዴት ትጠይቁኛላችሁ?” አለችን ። ግልጽ ነው በሚል መልክ ። ከዚያም በማከታተል “ድሮ የምንቀዳው ቅድም ካያችኋት ምንጭ ነበር ። ከብት የሚጠጣው እዚያችው ነበር ። እዚያው እግራችንን

እንታጠባለን ። ልብስም የምናጥበው እዚያችው ነው ። አሁን ግን እንደምታዩት ሁሉም ተለይቶ ተወርቶልናል ። ውሃውም በቧምቧ መጥቶ ስለሚፈስ አይደረርም” አለችንና እጥበቷን ቀጠለች ።

ነገሩ ይኸው ነው ። ንፁህ የመጠጥ ውሃ ማግኘት ለጤና ያለው አስተዋጽኦ ቀላል አይደለም ። ብዙ የሆድ ውስጥ በሽታ የሚመጣው ከተበከለ ውሃ ነው ። በገጠርም ሆነ በከተማ ፡ በልዩ ልዩ የአንጀት በሽታ የሚሰቃዩ ሕፃናትንም ሆነ አዋቂዎችን ከችግሩ ለመገላገል አንዱ ንፁህ ውሃ የማዳረሱ ጉዳይ ነው ። ለዚህ በገጠሩ የመንደር ምሥረታው በፈጠረው አመች ሁኔታ የተጀመረው ጥረት ይበልጥ ተጠናክሮ መቀጠል ይኖርበታል ። ከዚህ ጋር አብሮ ግን በብዙ ወጭና ልፋት የተቋቋሙ ቧምቧዎች በሥርዓት አገልግሎት እንዲሰጡ ስለእንክብካቤና ስለጥገና ማስተማሩም አብሮ መጠናከር ይኖርበታል ። አንዳንድ ቦታ አካባቢው ጨቅዶቶ ይታያል ። አንዳንዱ ቦታ ቧምቧው ተበላሽቶ ውሃው በከንቱ ይፈሳል ። ሞተሮች ተበላሽተው ለመጠገን ብዙ ጊዜ የሚወስድባቸው ሁኔታዎችም አሉ ። የመንደር ምሥረታው አንዱ ፋይዳ የገጠሩን ሕዝብ ከዘመናዊ ቲክኖሎጂ ጋር ማስተዋወቅ በመሆኑ በዚህ ረገድ ተገቢው ፅውቀት ደረጃ በደረጃ መሠራጨቱን ማረጋገጥ የተጠናከረ ትኩረት ሊደረግበት ይገባል ።

ከመንደር ምሥረታ ዓላማዎች አንዱ የገጠሩ ሕዝብ በኢንዱስትሪ ውጤቶች የሚጠቀሙበትንና ከዘመናዊ ቲክኖሎጂ ጋር የሚተዋወቅበትን አመች ሁኔታ መፍጠር ነው ። ከዚህ አኳያ በአገልግሎት ጎበከረት ሥራ ማገበራት አማካይነት በጎ ዳጅ የሚሠራ የአህል ወፍጮ ፡ በአገልግ

ሎት ሱቆች አማካይነት የኢንዱስትሪ ውጤቶችን ለማድረስ የሚደረገው ጥረት ከፍተኛ ነው። በሐረርጌ መንደር ምሥረታው ከተጀመረበት ከየካቲት 1977 እስከ 1979 መጨረሻ ብቻ 60 በነዳጅ የሚሠሩ የአሀል ጠፍቶች መንደሮች አካባቢ መተካቸው ካለው ሁኔታ አኳያ በዚህ በኩል የተሰጠውን ትኩረት የሚጠቁም ነው።*

በሕዝብ ሱቅ አገልግሎትም በኩል ገበሬው በአንድ አካባቢ በመሰባሰቡ ሱቁን ለማድረግም ሆነ የተገኘውን ሸቀጥ በወቅቱና በአገባቡ ለማከፋፈል ካለፉት ሁኔታዎች የተሻለ እንቅስቃሴ ይታያል። ሸቀጣ ሸቀጥ ፍለጋ ብዙ መንገድ መሄድም እየቀረ ነው። ቢሆንም በተለይ በየአውራጃው ከተቋቋሙት የኢትዮጵያ ህገር ውስጥ ማከፋፈያ ድርጅት መጋዘናች ወደ የአገልግሎት ሱቆች ለማድረስ በተራ ጥበቃ የሚባ ከነው ጊዜና በዚህ ሳቢያ ለዕቃ ገዢዎች የሚከፈለው አበል መጠን፣ ዕቃውን እስከ ጥናት ለመውሰድ ለገልጻል ባለመኪናዎች የሚከፈለው የግንባር ሒሳብ ከፍተኛነት ያስከተለው የጥጋ ንገር በአንዳንድ ሸቀጥ ዋጋ ላይ በጉልህ ይታያል። እነዚህ ችግሮች እንዲፈጠሩ የሚያደርጉ የመጠቃቀም ሁኔታዎችም ገምት ውስጥ ሊገቡ ይገባል። በሆኑም የገጠናን ሕዝብ ኑሮ ለመለወጥ ኃላፊነት በተሰጣቸው ወገኖች በኩል የተጠናከረና የተቀናጀ ሐቀኛ ጥረት ይጠበቃል።

በትምህርት ቤት፣ በክሊኒኮችና በሙዓል ሕፃናት በኩል የተደረገው ጥረትም በተላላ የሚገኝ አይደለም። ከመንደር

ምሥረታው በኋላ ከ1977-80 ባለው ጊዜ ብቻ በአዲሶቹ መንደሮች 25 ክሊኒኮችና 100 ትምህርት ቤቶች በተጨማሪ ተሠርተዋል።** እነዚህ አካላት በአራባቸው ብቻ ብዙም ላያመለክቱ ይችላሉ። ገበሬው ተበታትኖ ይኖር በነበረ ጊዜ ይህን ያህል ቢሠራም እንኳን የተጠቃሚው ቁጥር እነስተኛ ነው። ዛሬ ግን ገበሬው በመንደር ተሰባስቦ በሚገኝበትና በቅርበት እያንዳንዱ ቸው ለሁለትና ሦስት መንደሮች አገልግሎት በሚሰጡበት ሁኔታ ጠቀሚታቸው ይበልጥ ስፋት አግኝቷል። ከዚህ በተጨማሪ በገጠራቱ ኢትዮጵያ ሙዓል ሕፃናት ተሠርተው ዕድሜያቸው ለመደበኛ ትምህርት ያልደረሱ ሕፃናት የአብዛኛዎቹ የገጠር ሕፃናት ዕጣ ሆኖ ከቆዩው እረኝነትና ልዩ ልዩ የግብርና ሥራ በፊት በሙዓል ሕፃናት ፊደልና ቁጥር ሲማሩ፣ ዕድል አጋጥሟቸው በኩል ታፋ ልሳናቸው መዝሙር ሲዘምሩ

መለማትና ማየት የሚያስደስት ነው። በሐረርጌ ገጠር ብዙም ባይሆን በዚህም በኩል ያለው ጥረት የሚናገሩ አይደለም።

ሙዓል ሕፃናት ከተቋቋመባቸው መንደሮች አንዱ በወበራ አውራጃ፣ በሜታ ወረዳ የምትገኘው የዱያዴ ኤላ ቁጥር 4 መንደር ናት። መንደሯ የተመሠረተችው በ1978 ነው። ከመንደር ምሥረታ በኋላ በ1979 አንድ ሙዓል ሕፃናት ተቋቁሞ ከመጋቢት 180 ጀምሮ ሕፃናትን ያስተምራል። ዕድሜያቸው ለመደበኛ ትምህርት ያልደረሰ 136 ሕፃናት በዚህ ሙዓል ሕፃናት ይማራሉ። ሶፊያ ኢብራሂምና ሙሉነሽ ጥፋነህ የተባሉ ሁለት ወጣቶች ከዚያው ክልል ተመልሞለው ከምዕልቻ ተልከው በሙ

ዓለ ሕፃናት አስተማሪነት ሠልጥነው እዚያው ተመልሰው ያስተምራሉ። ሕፃናቱ ዕድሜያቸው ለመደበኛ ትምህርት ሲደርሱና ፊደልና ቁጥር ሲለዩ እዚያው ወዳለው አንደኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ይገባሉ። ይህም የመንደር ምሥረታው የፈጠረው አመች ሁኔታ ነው።

በኢኮኖሚክስ (በግብርና ዘዴ) አገልግሎትና በክብት ሕክምና ረገድ የመንደር ፋይዳ ጉልህ ውጤቶች እየታዩበት ነው። በገጠሩ የሚመደቡ የግብርና ባለሙያዎች ጥረታቸው እንደቀድሞው የተበታተነ አይደለም። በፕሮግራም በተያዘ ቀንና ሰዓት ገበሬውን ሰብስቦ ማስተማር ይቻላል። በሙከራ ጣቢያዎችና በችግኝ ጣቢያዎች አማካይነት በተወሰኑ ቦታዎች የዘመናዊ አስተራረስን ጠቀሜታ ማሳየት ካለፈው ጋር ሲነፃፀር በጣም ቀሏል። አንድ መንደር ውስጥ አንድ ቦታ በማመቻቸት የሁሉንም ነዋሪ ከብቶች ማከም ተችሏል። እንደቀድሞው ብዙ መንገድ ማንጓዝና የሥራ መዝገብ ክረከም አይኖርም። ከየገበሬው ተመልሞለው መጠነኛ ሥልጠና ባገኙ እገናኝ ገበሬዎች አማካይነት በመንደሩ የሚደርስ ማንኛውም ችግር፣ የክብት በሽታና የመሳሰለው በአስቸኳይ ለባለሙያ ይነገራል። አቅም በፈቀደ መጠን በአፋጣኝ እርምጃ ይወሰዳል። በየአምራቾች ኅብረት ሥራ ማግበራት የሚታየው ዘመናዊ ክብት እርባታ፣ ዘመናዊና ባህላዊ ንብ እርባታ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ መሄድ የኢኮኖሚክስን አገልግሎትም መስፋፋት ውጤት ነው። በሐረርጌ በአሁኑ ጊዜ፣ “በ28 ማግበራት 249 ዘመናዊና 117 የባህል ቀፎ ያላቸው 28 የንብ እርባታ ጣቢያዎች ተቋቁመዋል።”

* የሐረርጌ ገበሬ ከትናንት እስከ ዛሬ፣ ከላይ የተጠቀሰ ገጽ 26።

ቁጥራቸው እንስተኛ ቢሆንም በተለይ ዘመናዊ ቀፎ ወደ ገጠር ማስገባቱና ገበሬው እንዲለምድ ማድረጉ ለበረታታ የሚገባው ጅምር ነው። የተሰባሰበን ገበሬ ለማስተማር የሚኖረው አስተዋፅኦ ቀላል አይደለም።

ለገበሬው የሚሰጠውን የኢኮኖሚክስን አገልግሎት ለማጠናከር ከሚደረጉ ሙከራዎች አንዱ ከጅጅጋ 33 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ የሚካሄደው በምሥራቅ ቀጣና ግብርና ልማት የዋንኬ በጎች ማራቢያና ማሻሻያ ፕሮጀክት ነው። በጠቅላላው ሐረርጌ 18 ሚሊዮን እንስሳት (ልዩ ልዩ ዓይነት) እንደሚገኙ ሲገመት፣ ከዚህ መካከል አራቱ ሚሊዮን በጎች ናቸው። በተለይ በቆላማው አካባቢ የሚረቡት የዋንኬ በጎች ቁጥራቸው ከፍተኛ ሲሆን የእነዚህም ዝርያ ለውጭ ገበያም ይቀርባል።

ሆኖም ያለው የበግ አረባብ ዘዴ ዘመናዊና የተጠና ባለመሆኑ አርቢው የተፈለገውን ውጤት ማግኘት ካለመቻሉም በላይ በግጦሽ ላይ ከፍተኛ ጉዳት ያደርሳል። በመሆኑም በ2,000 ሄክታር መሬት ዘመናዊ የዋንኬ በግ እርባታ በማካሄድ የዋንኬ በግ ዝርያዎችን ያርጥሮ ከሚባሉ ከዚያም ቡዌ ከመጡ ዝርያዎች ጋር በማዳቀል አሁን ያለውን 31 ኪሎ ግራም የዋንኬ በግ የቁም ክብደት ወደ 60 ኪሎ ግራም ከፍ ለማድረግ፣ በዚህ ረገድ የኢኮኖሚክስን አገልግሎት ለአርቢው ለመስጠትና በአረባቡም ሆነ በግጦሽ መኖር በክልሉ ጥናት ለማካሄድ ይህ ፕሮጀክት ተቋቁሟል። የደርገር ዘሮች የቁም ክብደታቸው ከ67-87 ኪሎ ግራም የሚደርስ ሲሆን

* የመንደር ምሥረታ በሐረርጌ፣ ከላይ የተጠቀሰው ገጽ 20።
** ዝኒ ከግራ።

በአብዛኛው መንታ የመውለድ ባህርይ አላቸው ። ችግርንም የመቋቋም ዐቅማቸው ከፍተኛ ነው ።

ከፕሮጀክቱ ባለሙያዎች እንደተገለፀው የገበሬው በመንደር መሰባሰብ በጉቱን በማዳቀል የኤክስቴንሽን አገልግሎት ለመስጠትም ሆነ የዲቃላዎቹን ባህርይ ለመቆጣጠር አመች ሁኔታ ይፈጥራል ። በተበታተነ ሁኔታ ግን እንዲህ ዓይነቱ እንቅስቃሴ ሊሞከር አይቻልም ባይባልም አስቸጋሪነቱ የጉላ ነው ።

ገበሬውን በመንደር ከማሰባሰቡ ጠቀሜታዎች አንዱ ሶሻሊስት የምርት ግንኙነትን በገጠሩ ለማስፈን አመቺ ሁኔታ መፍጠሩ ነው ። በአብዮቱ ጊዜ ከዕድገት በኋላ የዕውቀትና የሥራ ዘመቻ አንስቶ በገጠሩ የአገልግሎትና የአምራቾች የኅብረት ሥራ ማኅበራት በተለያዩ ቦታዎች ተቋቁመዋል። በተለይ በ1971-72 በተካሄደው የምርትና የባህል ዕድገት ዘመቻ ወቅት በርካታ የገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት መቋቋማቸው ይታወቃል። በአሁኑ ወቅት በአብዛኛው በአርአያነት የሚጠቀሱ ማኅበራት በዚያን ጊዜ የተቋቋሙ ናቸው ።

ይሁን እንጂ የማኅበራቱ ዕድገት፣ በብዛትም ሆነ በይዘት የተፈለገውን ያህል ነው ግለት ያስቸግራል ። ለገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት ዕድገት አለመፋጠን በርካታ ምክንያቶች የሚጠቀሱ ሲሆን ከምክንያቶቹ አንዱ የገበሬው ተበታትኖ መኖር ለማደራጀትና ለማስተግር አለመመቻቱ እንደሆነ ይነገራል ። በአሁኑ ወቅት ካለፉት የአብዮት ዓመታት ጋር ሲነፃፀር፣ ገበሬው በመንደር መሰባሰቡ ባስከተለው አመቺ ሁኔታ ምክንያት ብቻ በሐረርጌ

የአምራቾች የኅብረት ሥራ ማኅበራት ዕድገት የተሻለ እንደሆነ ታይቷል። ከ1968 እስከ 1977 ባሉት አሥር ዓመታት 7,803 አባላት ያሏቸው 143 የገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት ብቻ ሲቋቋሙ፣ ከ1978 እስከ 1980 ባሉት ሦስት ዓመታት ብቻ የአባላቱ ብዛት ወደ 28,983 ሲደርስ ማኅበራት 304 መድረሳቸው ለአምራቾች የኅብረት ሥራ ማኅበራት ዕድገት የመንደር ምሥረታው ያበረከተውን አስተዋጽኦ ያሳያል ። በየዓመቱ ያለውን ዕድገትም ከሚከተለው ሠንጠረዥ መረዳት ይቻላል ።

በጥቅሉ ሲታይ እንዳንድ ችግሮች በኖሩም የገበሬው በመንደር መሰባሰብ በኤክስቴንሽን አገልግሎት፣ በንፁህ ውሃ፣ በክሊኒክ፣ በትምህርት፣ በደንልማት ወዘተ. ጉላ ያለውጤት አስመዝግቧል ። ከእነዚህ ሁሉ ባላነሰ መንደር በኅብረተሰቡ ማኅበራዊ ሕይወት ያስከተለው የሥነ ልቦና ለውጥም ቀላል አይደለም ። ቀድሞ ገበሬው ተበታትኖ በሚኖርበት ሁኔታ ሰው ሲታመምና ሲሞት፣ ወይም ሌላ ደስታም ሆነ ችግር ሲያጋጥመው የእርስ በርስ ግንኙነት መጥፎ ባይሆንም በጣም አመች ነበር ለማለት ያዳግታል ።

ዛሬ ግን አንድ ሰው ቤት ሐዘን በደርሰ፣ ቢሠራግ፣ ሰው ቢታመም መንደራተኛው በሞላ ወዲያውኑ ይሰማል ። ሁሉም እንዲሁ አቅሙ በገንዘብ፣ በጉልበት እገዛ ያደርጋል። አንዳንድ መንደሮች እንዲያውም ለሠርግና ለሀዘን በእድር መልክ ተደራጅተው የተወሰነ ገንዘብ ያዋጣሉ ። መንደራተኛው ተሰባስቦ ሠርጉንም ሆነ ሐዘኑን በጋራ ይወጣሉ ። ይህን አስመልክቶ በወበራ አውራጃ በሚታወረዳ፣ የዱያይዬ ኤላ ቁጥር 4. መንደር ነዋሪ የሆኑት የ60 ዓመታ

የገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር ዕድገት በየዓመቱ (በየዓመቱ)*

ቀ.ቁ	ዓ.ም	ብዛት	የአባላት ብዛት	የእርሻ በሬዎች ብዛት	የመሬት ይዞታ በሄክታር
1	1968	3	180	42	135
2	1969	5	168	72	153
3	1970	12	435	287	497
4	1971	18	810	502	952
5	1972	73	3,650	1,005	2,136.82
6	1973	94	4,778	2,613	7,473
7	1974	96	4,885	2,663	7,589.94
8	1975	112	5,719	3,410	8,790
9	1976	130	6,803	4,217	11,893.22
10	1977	143	7,803	5,104	13,368.15
11	1978	190	12,358	7,440	18,464.13
12	1979	255	23,366	11,402	30,057.13
13	1980	304	28,983	12,161	36,593.04

አዛውንት ወይዘሮ ፋጡማ ይሱፍ አሊ ያጫውቁን ሁኔታውን በግልጽ ያሳያል ። ወ/ሮ ፋጡማ 11 ልጆች ወልደው ዘጠኙ በሕይወት አሉ ። አንዱ ልጃቸው በሚሊሽያ ሠራዊት ዘምቶ ኤርትራ ነው ያለው ። አራቱ በአካባቢያቸው ሲኖሩ ሌሎች አግብተው የተለያዩ ቦታ ሄደዋል ። ወይዘሮ ፋጡማ እንደሚሉት ብዙ ልጆች እሳድገዋል፣ ድረዋል፣ ሌሎችም ብዙ ሠርጉች አይተዋል ። በዕድሜያቸው ሙሉ ግን መንደር ከተመሠረተ ያዩት ሠርግ ከሁሉም የደመቀና ደስ የሚል ነበር ። “ቀድሞ ተዘታትንን፣ እያንዳንዳችን ዙሪያችንን አጥረን ነበር የምንኖር ። አሁን ግን ቤታችንን ከፍት ብንተው እንኳን የሚያሰጋ ነገር የለም ። ጉረቤቱ በቅርብ ተጠራርቶ ሊደ

ርስ ስለሚችል የሚያስፈራም ነገር የለም ። በሕይወቱ ብዙ ሠርግ አይቼአለሁ እኔም ድራአለሁ ። እዚህ መንደር ያየሁት ሠርግ ግን ከሁሉም የደመቀና ደስ የሚል ነበር ። መንደራተኛው ሁሉ ምግብና ወተት እየያዘ ነበር የሚመጣው ። ባለቤቶቹ በጣም ትንሽ ነው ያወጡት ። ወጣቱ ተሰባስቦ ይዘፍናል። አዛውንቶች ይጫወታሉ፣ ጸሎት ያደርሳሉ። በጣም የደመቀና ደስ የሚል ነበር ።”

ሀዘንም ሲደርስ ይኸው ነው ። የተወሰነ ነው የቀብሩን ሥነ—ሥርዓት ይከታተላል። የተወሰነው ደግሞ የሚበላ የሚጠጣ ያዘጋጃል ። በእድር ስኳርና ወተት ይመጣል ። ሆኖ (ሻይ) ይዘጋጃል። ባለቤቶቹ ከሀዘኑ በስተቀር ብዙም የሚያሳስባቸው ነገር የለም ።

* የሐረርጌ ገበሬ፣ እላይ የተጠቀሰው፣ ገጽ 38

በአዲሶቹ መንደሮች የመንደሩ ነዋሪ፡
ከሕፃን እስከ ሽማግሌ ይተዋወቃል። በጨ-
ዋታ፡ በውይይት፡ በደስታ፡ በመከራ-
ችግርን ይካሄዳል። ቀድሞ በተንተን ብሎ
ይኖር የነበረው ዛሬ የአንድ መንደር ነዋሪ
ነቱ የፈጠረው ስሜት ቀላል አይደለም።
ሕፃናት እንድትምህርት ቤት ይማራሉ።
ከአንድ ምንጭ ወይም ቧንቧ ውሃ ይቀ-
ዳሉ። አንድ መስክ ላይ እየተሟወቱ ያድ-
ጋሉ።

እናቶች ከምግብ አዘገጃጀትና ከቤት
አያያዝ ጀምሮ አንዱ ከሌላው ለመማር
አመች ሁኔታ ተፈጥሯል። በገበሬው ቤት
በዝግና በቁም ምድጃ አጠቃቀም፡ በቤት
ውስጥ ከፍፍል ወዘተ. የሚታየው መማ-
ር ወደፊት ለሚታለበው ዕድገት መነሻ
ነው።

አረጋውያን ሲታመሙ በቅርቡ ይጠያየ-
ቃሉ፡ ከሥራ ውጭ አብረው እያወጉ
ያመሻሉ። በእነዚህ ሁኔታዎች የተነሣ
በመካከላቸው የሚፈጠረው የመተባበር
ስሜት ቀላል አይደለም።

በገጠሩ ነዋሪ የእርስ በርስ ግንኙነት
ቀድሞ ላላ ያለ ስለነበር በተለይ በዝቅተኛ
የዕድገት ደረጃ ላይ ባሉ ጉሳዎች መካከል
የጉሳ ግጭትም በብዙ ቦታዎች ይከሰት
እንደነበር ይታወቃል። አሁንም ገና ያልተ-
ወገደላቸው አካባቢዎች አሉ። ይህ ከኋላ
ቀርነት የመነጨ ጥላቻ ለተባበረ ዕድገት
ግንቆ ከመሆኑ ባሻገር የተለያዩ የአገርና
የሕዝብ ጠላቶች በልዩ ልዩ አጋጣሚ ሲጠ-
ቀሙበት ናረዋል። አንዱን ጉሳ በሌላው
ላይ በግስነሣት እርስ በርስ ማጣላት፡
ማስዘረፍ፡ ግጋደል፡ በዚያ አመካኝቶ
የፈለጉትን ለማግኘት መጣር የተለመደ
ዘይቤ ሆኖ ቆይቷል። አንዱ ጉሳ በሌላው
ላይ የጥላቻና የንቀት ስሜት እንዲያደርግበት

በማድረግ እርስ በርስ እንዳይጋቡ፡ አብ-
ረው እንዳይኖሩ ይፈጸም የነበረው ተንኮል
ለብዙ ችግሮቻችን መንሥጻ ሆኖ ቆይ-
ቷል።

በገጠራቱ ኢትዮጵያ በመካሄድ ላይ
ያለው የመንደር ምሥራቅ ይህንን ሁኔታ
በመለወጥ ረገድም አስተዋዕለ እያደረገ
እንደሆነ ይታመናል። ተራርቆ መኖር
አንዱ ሌላውን ለማወቅ አያስችልም።
የተቀራረበ ግንኙነት ከሌለ መግባባት አይ-
መጣም። አብሮ መሥራት፡ መገበያየት፡
በሀዘንና በደስታ መካፈል፡ ልብ ለልብ
ያቀርባል፡ መተዋወቅና መግባባት ይፈ-
ጠራል። ጥላቻና መጠራጠር እየቀረ መጋ-
ባት፡ መዋለድና መዛመድ ይመጣል።

በእንዲህ ዓይነት ሁኔታ የማይግባቡ ጉሳ-
ዎች በመቀራረብ ላይ ከሚገኙባቸው መን-
ደሮች አንዱ በጅጅጋ አውራጃ የሚገኘው
የኦል አህማር ሐልገሪ ቀበሌ መንደር ነው።
ኦል አህማር ሐልገሪ 1,315 ነዋሪዎች ያሉ
በት መንደር ሲሆን የተመሠረተው በ1978
ነው። ከዚያ በፊት በገበሬ ማኅበሩ 9
ትናንሽ መንደሮች ሲኖሩ ነዋሪው እርስ
በርሱ በብዛት አይተዋወቅም ነበር። አለመ-
ተዋወቅ ብቻም አይደለም። በአካባቢው
የሚኖሩት የግሪ ጉሳዎችና የጃርሶ ጉሳዎች
ናቸው። በሁለቱ መካከል ጥላቻ አለ።
በጥላቻው የተነሣ እርስ በርሳቸው በየጊ-
ዜው ይዋጋሉ፡ ይዘራረፋሉ። ከሱማሊያ
የሚመጡ ሰርጉ ገቦች በዚህ ጥላቻ በመጠ-
ቀም ሁለቱን ጉሳዎች በ1976 አጋጭተዋቸ-
ዋል። በመካከላቸው ከአራት ወር በላይ
የፊጆ መራራ ጦርነት ተካሂዷል። ብዙ
ሰው ሞቷል። ቤቶች በብዛት ተቃጥለዋል።
ለአምስት ገበሬ ማኅበር እንዲያገለግል የተ-
ቋቋመው የአገልግሎት ሱቅ ተዘርፏል።
ተቃጥሏል። ቀደም ሲል የተቋቋመ የውሃ

ጉድጓድ እንዲህ በሥርዓት መጠቀም አልተ-
ቻለም። ግማሹ ነዋሪ ጠፍቶ ወደ ጉረቤት
አገር ሲሄድ ግማሹ ወደ ከተማ ተሰደደ።

በአሁኑ ወቅት ግን ሁኔታው ለየት ያለ
መልክ እየያዘ ነው። እነዚህ ጠበኞች
በአንድ መንደር ተሰባስበው ልጆቻቸው
በአንድ ትምህርት ቤት እየተማሩ፡ በአንድ
መስክ እየተሟወቱ፡ ከአንድ ጉድጓድ ውሃ
እየቀዱ፡ ከአንድ ሱቅ እየሸመቱ፡ በአንድ
ስብሰባ ላይ ስለጋራ ጉዳያቸው እየተወያዩ
አብረው ይኖራሉ። በሁለቱ ጉሳዎች መካ-
ከል በልዩነት ቦታ አንድነት፡ በጥላቻ
ፋንታ ፍቅር፡ ከመዋጋት ይልቅ መተባበ-
ርና መተዛዘን ጠቃሚ መሆኑ ከጊዜ ወደ
ጊዜ ግንዛቤ እያገኘ መጥቷል። አንዱ
ስለሌላው በርቀት የነበረው ግምት ቀስበ-
ቀስ እተለወጠ ይሄዳል። በዚህ መልክ
ረዘም ላለ ጊዜ አብረው ሲኖሩ ሙሉ
በሙሉ መግባባትና መፈቃቀር እንደሚ-
መጣ ግልጽ ነው።

ከላይ እንደተገለጸው በመንደሮች ከሚ-
ታዩ የማኅበራዊ ሥነ ልቦና ለውጦችና
በአንዳንዶቹ እየተቋቋሙ ጥቅም ላይ ከዋ-
ሉት ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ አገልግሎ-
ቶች ሌላ የወደፊቱ ገጠር ሕይወት ምን
ለመስል እንደሚችል የሚጠቁሙ ሞዴል
መንደሮችም በርካታ ናቸው። ከሞዴል
መንደሮች አንዱ ዲፎ አዲስ ዓለም መንደር
ናት። ዲፎ በሀብሮ አውራጃ፡ ሀብሮ ወረዳ፡
ከገለምሶ 14 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ የምት-
ገኝ መንደር ናት። የዲፎ መንደር የአሀል
ወፍጮ፡ ከሊኒክ፡ እስከ 5ኛ ከፍል
ትምህርት የሚሰጥበት አንድ ጸኝ ደረጃ
ትምህርት ቤት፡ የሕዝብ ሱቅ፡ 11
ማከፋፈያ ያለው የውሃ ቧምቧ አላት።
በመንደርተኞቿ መካከል ብዙም ባይሆን

ለንፋስ መከላከያ የሚሆኑና ለአካባቢው
ውበትና ግርማ የሚሰጡ ዛፎች ተተክለ-
ዋል። ከብዙ መንደሮች በተለየ መልክ
የውሃ መቅጃው ቢርካ በአጥር ተክልሎ
በቁልፍ ነው የሚጠበቅ። እመንደሯ በደረ-
ሰንበት ወቅት ከሊኒክ ለሕፃናት ፀረ
ሰድስት ክትባት የሚሰጥበት እለት ነበር።
ቀድሞ ለትንሽ ሕመም ገለምሶ ወይም
መቻራ ይወስዷል። የነበሩት የዲፎ አዲስ
ዓለም ነዋሪዎች ዛሬ እየጃቸው ሕክምና
ያገኛሉ። “እኔ በሕይወቴ እንዲህስ ክት-
ባት፡ ታምሜ የመታከም ዕድል ገጥሞኝ
አያውቅም” የምትለዋ የ20 ዓመቷ ከድጃ
መሐመድ ያሲን ልጇን ስታስከትብ አገኘ
ናት። በሷ ዕድሜ አሁን ልጇን አስከትባ
በምትከላከላቸው ዓይነት በሽታዎች ስንቱ
ሕፃን ተቀስፏል። እሷ ግን ተደራጅቶና
ተሰባስቦ መኖር የሚያስገኘውን ጠቀሟታ
ከአዲሱ መንደር እያገኘች ነው።

ዲፎና ሌሎች ሞዴል መንደሮች የነገ-
ውን ገበሬ ሕይወት ገጽታ ይጠቁሙናል።
ይሁን እንጂ በሞዴሎች ላይ ማተኮሩ የተ-
መጣጠነ ዕድገት ለማምጣት ከሚኖረው
ፍላጎት አኳያ መጤን ይኖርበታል። ከብዙ
ሞዴሎች ይልቅ አገልግሎቶች በተለያዩ
መንደሮች ለማዳረስ መሞከሩ ጠቀሟታው
የተሻለ ሳይሆን አይቀርም። አንዱ መንደር
ውሀ ሲያገኝ ሌላው ትምህርት ቤት፡ ደግሞ
ሌላው ከሊኒክ እያለ ዕድገቱን ቢጠብቅ
ሁሉንም ማዳረስ ባይቻል ማቃመስ ይቻ-
ላል።

ጉብኝም ሲሄድ ሁልጊዜ ወደተወሰኑ
ሞዴል መንደሮች ለመውሰድ የሚታየው
መከራ ሞዴል ላይ በመተኮሩ የተነሣ ነው።
ተደጋግሞ የመጣ ጉብኝ ወይም አጥኝ

እነዚያን የሚያውቀውን መንደሮች በተደጋጋሚ እንዲያየቸው ሲጋበዝ በገጠራቱ እጅግ የቆየ በመካሄድ ላይ ያለው ጉልህ ለውጥ በጥርጣሬ እንዲታይ ሊያደርግ ይችላል ። ሌሎች መንደሮችም ቢሆኑ አለመገባቸውን ብንታቸው ሊያገኙ ይችሉ የነበረውን መበረታታት ሊያሳጣቸው ይችላል ።

በሌላ ሐረርጌ መንደር ዘርዘር አድርገን እንደገለጽነው የዚያ ክልል ገጠር ያለጥር ጥር ለውጥ እያሳየ ነው ። ተስፋ የሚሰጥ ሁኔታ ተፈጥሯል ። ይህ ግለት ግን ድክመት የለበትም ግለት አይደለም ። እንደሚታወቀው በመንደር ምሥረታው ወቅት በሐረርጌ የተቀየሰው አሠራር ስምንቱ የደጋ አውራጃዎች በአራት ቀጣናዎች ተከፋፍለው እያንዳንዱ ቀጣና በክፍለ ሀገሩ ፓርቲ ሥራ አስፈጻሚ ኩሚቴ አባላት የቅርብ ክትትል ተግባሩን ግክናወንና ይኸው አሠራር እስከ ወረዳ እንዲወርድ ግድረግ ነበር ። ይህንን አሠራር የክልሉ የገበሬ ግንበር የገበሬውን የእርሻ ሥራ ለመከታተልና ለመቀስቀስ ሲጠቀምበት ቆይቷል ። ከዚህ በተረፈ ግን እንደቀድሞው መንደር የተመሠረተበትን ዓላማ በትክክል ተግባራዊ የግድረግና ድክመቶችን የግረም የጉላ ጥረት አይታይም ። በዚህም የተነሳ የሚታዩ ድክመቶች አሉ ።

መንደር ሲመሠረት ከታዋቂ ዓላማዎች አንዱ ገበሬው በአንዲት ክፍል ከከብቶቹ ጋር አብሮ እየኖረ እዚያው አብስሎ የሚመገብበትን ሁኔታ መለወጥ ነው ። በወቅቱ ቤቶቹ እንዲከፋፈሉ ፣ ግድቤት እንዲሠራ ፣ መጽሐፍ ቤት እንዲቆረረር ተደርጓል ። ይሁን እንጂ በጊዜና በግቴሪያል አጥረት የተነሳ የተወሰኑ ቤቶች በዚህ ረገድ በደደር ቀርተው እንደነበረ ይታወቃል ። የመንደር ምሥረታው ተፋፍሞ በነበረበት ወቅት

እነዚህን ካሟሉት ቤቶች በተጨማሪ በየጣመቱ በዕቅድ እየተያዘ የተጓደለውን ለማሟላት ጥረት እንደሚደረግ ተገምቶ ነበር ። ነገር ግን አልፎ አልፎ በታሰበው መልክ እንዳልተፈጸመ ወይም ለመፈጸም ትኩረት እንደሌለ ይታያል ። በክፍለ ሀገሩ በ1980 37,851 ማዕድ ቤቶች ለመሥራት ታቅዶ 11,569 ተወሩ ፣ 31,352 መዕደጃ ቤቶች ለማሠራት ታቅዶ 15,744 መሠራቱና 50,547 የቆሻሻ ጉድጓዶች ለማስቆፈር ታቅዶ 13,410 መቆፈሩ ቀላል ግምት የማይሰጠው ቢሆንም በመንደር ምሥራታው ወቅት የነበረው ትኩረት ለመቀነሱ አንድ ጠቋሚ ምልክት ነው ። በእርግጥ በዚሁ ዘመን በጉተራ ሥራና በወንዝ ጠለፋ ከዕቅድ በላይ ሲከናወን ፣ በምንጭ ግጉልበት ረገድ ከታቀደው 99% ግብ መምታቱም ተገቢ ግምት የሚሰጠው ከንውኑ ነው ።

በጓሮ አትክልትም በኩል በተለይ በሰብል ወቅት በብዙው ገበሬ ጓሮ በቆሎና ግሽላ ለምልም ከሚታይ በቀር በእትክልት፣ በቋሚ ተክሎች ፣ በፍራፍሬም ሆነ በሌሎች ዛፎች ልማት ያለው እንቅስቃሴ ጉልህ አይደለም ። ቆላማው አካባቢ በዝናብ እጥረት ያመካኛል ። ለደጋውና ወይና ደጋው ግን የጥረት ማነስ ካልሆነ ሌላ ምክንያት ሊሰጥ አይችልም ። ዛሬ የግብርና ልማት ሠራተኞች በቂ ነው ባይባልም ከምንጊዜውም የበለጠ ወደ ገጠሩ ገብተዋል ። በየቦታው የችግኝ ጣቢያዎች ይታያሉ ። እነዚህን አጠናክሮ ለገበሬው የዕለት ተዕለት ጥቅም የሚውሉ ዛፎችን ፣ በቀለ ይም የፍራፍሬ ዛፎችን ችግኝ እያፈሉ ማዳረስ የሚኖረው ጠቀሜታ ቀላል አይሆንም ። ገበሬው ላለበት የማገዶና ለቤት ሥራ ችግር ሊውል ይችላል ። የፍራፍሬ ዛፍም ከሆነ ከቤት ጠቀሜታ አልፎ ለገቢ

ያም ሊቀርብ ይችላል ። ሐረርጌ በፍራፍሬ የምትታወቅ በመሆኑ ምርቱ ሲጨምር ለአንድስትራ ውጤትም ሊታሰብ ይችላል ። በሌላ በኩልም ገበሬው ቋሚ አትክልትና ዛፍ እየተከለ በሄደ መጠን ከመሬት ጋር ይበልጥ ይቆራኛል ። አለበለዚያ ለረጅም ጊዜ በቀድሞ መኖሪያው ጓሮ የነበረን ዛፍ እየኖራቀ ከአዲሱ መንደር ጋር ያለው ቁርኝት የላላ ሊሆን ይችላል ።

አንዳንድ በተለይ ከብት አርቢዎች በሚበዙበትና የጉላ ግጭትም አልፎ አልፎ በሚከሰትባቸው አካባቢዎች በግጭቱ ፣ በውሃ እጥረት ፣ የቅርብ ክትትል ወዘተ. በማነሱ ምክንያት መንደሮቹ በጣም ቀዝቅዘው ሰው የሌለባቸው የሚመስሉበትም ሁኔታ ሊገዟቸው አላባቢ ባይመስልም ይታያል ። ከሸዋ ገና ሐረርጌ ክልል ሲገቡ በተንጣለለ ሜዳና በቁልቋል ቁጥቋጦ ውስጥ ከሚታዩ መንደሮች አንዳንዶቹ በዚህ ረገድ የሚጠቀሱ ናቸው ። የእነዚህ መንደሮች ነዋሪዎች በከፊል አራሽ ፣ በከፊል ከብት አርቢ ናቸው ። በተለይ ከብት አርቢዎቹ በአካባቢው የውሃ እጥረት ስላለ ከብቶቻቸውን ይዘው ወደአርባ ወንዝና አዋሽ ድረስ ይሄዳሉ ። ከፊሎቹ በዚያው የሚቀሩም አሉ ። በአንዱ መንደር እንደነገሩን ወደ ኤረርና ሀብሮ ሄደው ያልተመለሱም አሉ ።

ከእነዚህ መንደሮች አንዱ የድሬ ቃሉ መንደር ናት ። የአዋሽን ቆላማ አካባቢ አቆራርጦ እንደተወጣ ከሚታዩ መንደሮች አንዱ ናት ። በወቅት ስለደረሰን የተወሰነ ሰውና ከብት በመንደር እንዳለ ተመልክትን እንጂ ፀሐይ ሲሞት በጣም ጭር ስለሚልና በመንደሩ ውስጥ ከትንንሽ ቤቶችና ቁጥቋጦ በስተቀር ምንም ስለማይታይ አና ይመስላል ። የመንደሩ ቀበሌ ገበሬ ማኅበር

ሊቀመንበር የሆኑት አሊዮ በሩ ጨላ እንደገለጹት በአካባቢው ያለው ትልቅ ውሃ የአርባ ወንዝ ሲሆን እሱም 15 ኪሎ ሜትር ያህል ይርቃል ። በተለይ በበጋው ከብቶችን ወደዚያ መውሰድ ያስፈልጋል ። በወንዙ ዳርቻ ትንሽ ማሸላም ይዘራል ። ስለዚህ በተለይ በበጋው ብዙው ሰው ከብቱን ይዞ ወደዚያ ነው የሚሄድ ። መንደሩ ሲመሠረት 218 አባወራዎች ነበሩ ። በአሁኑ ወቅት ግን ያሉት 180 አባወራዎች ናቸው ። ሌሎች ሰዎች ለቀው ሄደዋል ።

በመንደሩ የልማት እንቅስቃሴ አይታይም ። ገበሬዎቹ በራሳቸው የውሃ ማጠራቀሚያ ከፊ ለመቆፈር ሞክረዋል ። እሱም በጣም ትንሽ ነው ። ውሃም አልያዘም ። አካባቢው ብዙ ከብቶች የሚገኙበት ነው ። የከብቱ ፍግ በየቦታው ተቆልሎ ይታያል ። በአጠቃላይ ግን የአካባቢው ልማት የተፈጥሮ ተጽዕኖ ቢኖርም የተሻለ ሊሆን ይችላል ነበር የሚል እምነት አላድሮብናል ።

በአካባቢው ሌላም መንደር አለ ። መጠንኛ እርሻ ከመኖሩ በስተቀር ሁኔታው የውኑ ነው ። ቤቶቹ ትንንሽ ናቸው ። እነሱም እየፈራረሱ ነው ። ከእነዚያ ውስጥ የሚወጣው የበግና የፍየል መጠን ሲታይ አብሮ ማደር ለምን ማለቱ ቀርቶ ለሁሉም በቅቶ ሰውም ያስተኛል ወይ ያስኛል ።

በእርግጥ ኅብረተሰቡን ከቆየበት ልማድ ወደ ሌላ ለማሸጋገር የሚጠይቀው ጥረት ቀላል አይደለም ። እንዲህ በአጭር ጊዜ የሚፈለገው ውጤት ሁሉ ይጨበጣል ተብሎም አይታሰብም ። በለውጥ ሂደት ውስጥ ድክመቶች ሊከሰቱ እንደሚችሉም ከመንሻው ይታመናል ። ዋናው ቁም ነገር በተገኙ መልካም ውጤቶች መወሰን ሳይሆን ያለማቋረጥ ለድክመቶች መፍትሄ መፈለግ ነው ።

በሐረርጌ ገጠር ከመንደር ምሥረታ ጋር

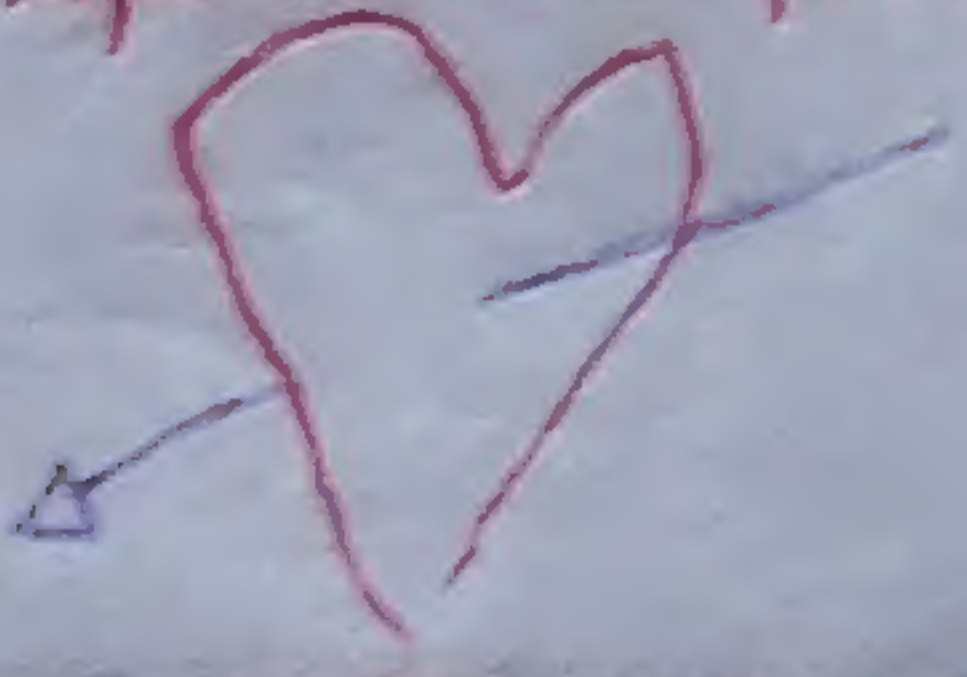

በተያያዘ የሚታየው ለውጥ ከፍተኛ ሆኖ ሊገኝ ይችላል። ለትምህርታዊነቱ ተጨማሪ ማስረጃ ከሚሆኑ ምክንያቶች አንዱ በመንደር ምሥረታው ወቅት በነበረው ቅስቀሳ ጠፋተው ወደ ጉረቤት አገር የሄዱ እንኳን ለውጡን እየሰሙ ተመልሰው መምጣታቸው ነው። በዚህ መልክ ከተመለሱት መካከል ኤልአህማር ሐልገሪ ቀበሌ መንደር ዱይዴ ኤሳ ቁጥር 4 መንደር ያገኘናቸውን አደም ኢማም ሙሐመድ እና ሀሰን ዑመር የተባሉትን አነጋግረን ነበር።

አደም ኢማም ሙሐመድ የ26 ዓመት ወጣት ነው። “መንደር ከተመሠረተ በየሁለት ቤቶች መካከል ድንኳን ተተክሎ በወታደር ይጠበቃል። ዙሪያው ይታጠርና ሁለት በር ብቻ ይኖራል። ከብት ይወረሳል። ወተት አንድ ቦታ ይሰበሰብና አንዳንድ ኩባያ ብቻ በቀን ይሰጣል” እየተባለ ይነገር በነበረው ቅስቀሳ ተወናብደው ከብቶቻቸውን ሽጠው ወደ ጉረቤት አገር ከገቡት አንዱ አደም ነው።

ሌላው በዚህ ቅስቀሳ ተወናብዶ የሄደው ሀሰን ዑመር ነው። ሀሰን ዑመር ከባለቤቱ ጋር ነው የሄደው። የሀሰንን ከብለላ መራራ ያደረገበት ነፍሰ ጡር የነበረች ሚስቱ ከመንገድ ላይ ወልዳ ሕፃኑ መሞቱ ነው። በዚህ መልክ የሚሄዱ ሰዎችን ለማስተናገድ በሃይማኖት ድርጅቶች፣ “አሽሀዱ” የሚባል መጠለያ ተዘጋጅቶ ይቀበል ነበር። በርካታ ወገኖቻችን ተታለው ከሄዱ በኋላ እዚያ ያለው ኑሮ እንደተነገራቸው ሳይሆን መራራ ሆነ። በዚህ ላይ ከተመለሱት ትገደላላችሁ፣ መኖሪያ አታገኙም እያሉቸው ብዙ ቆዩ። በኋላ ግን በልዩ ልዩ ሁኔታ ሲከታተሉ ያለው እውነታና የሚነገራቸው የማይገናኝ ሲሆንባቸው ወደአገራቸው እየተመለሱ ገቡ። ዛሬ በአዲሱ መንደር ያለው አዲስ ሕይወት ተቋዳሽ እየሆነ ነው። የመንደር ሕይወት በታቀደው ዓላማ መሠረት ያላሰለሰ ትኩረት ከተደረገበትና ከተተጋበት ፋይዳው ከቶ አጠያያቂ ሊሆን አይችልም።

Proudly Brought to you
34
www.binyamin.k Wordpress.Com

የፖሊቲካኒክ ትምህርት ለተመዛዘነ የንድፈሐሳብና የተግባር ዕውቀት

ደስታ ወዳጅ

ሕዝባችን ከኋለቀር አኗኗር፣ ከጉዳቸው አስተሳሰብና አሠራር ተላቆ ለተደላደለ ዕድገት የሚበቃው ትምህርትን መሥሪያ አድርጎ በመጠቀም ነው። በሌላ በኩል ደግሞ ይህ ትምህርት የአሮጌውን ሥርዓት ቅራቶች በማፍረስና የአዲሱን ሥርዓት አካሎች በመገንባት ረገድ ዓይነተኛ መሣሪያ ሆኖ የሚያገለግለው የማፍረስና የመገንባቱ ተግባር በራሱ በትምህርትም ላይ ሊከናወን ነው።

ላጌ የሆኑትን ዜጎች ለማፍራት የፖሊቲካኒክ ትምህርትን አስፈላጊነትና ተግባራዊነት ማብራራት ነው።

የፖሊቲካኒክ ትምህርት አስፈላጊነትና አመጣጥ

1. አጭር ትርጉም

የአሮጌው ሥርዓት ትምህርት፣ ቅርጽና ይዘት በሥርዓቱ መሣሪያነትና ነብረትነት ያረጅ በመሆኑ ልንገነባ ከምንፈልገው ሥርዓተ ማኅበር ባሕርይ ጋር የሚጣጣም ሆኖ አልተገኘም። በመሆኑም አሮጌውን በአዲስ ለመተካት በርካታ እርምጃዎች ተወስደዋል። ሆኖም ከግባችን አኳያ ገና ብዙ ይቀረናል።

የተለያዩ ሰዎች ለትምህርት የተለያዩ ትርጉሞችን ይሰጣሉ። አንዳንዶቹ ትምህርት የዕውቀት ማግኛ ሂደት ነው ይላሉ። ሌሎቹ ደግሞ ትምህርት የዕውቀት ማግኛ ሂደት ውጤት ነው በማለት ያቀርባሉ። የመጀመሪያው የመማር ማስተማር ውጤትን የሚዘነጋ ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ ሂደቱን የማይገነዘብ ነው። የሁለቱንም ድክመቶች ያስወገደው ትርጓሜ “ትምህርት የተቀናበረ (Systematized) ሰውነትና ክህሎት (Skill) የማግኛ ሂደትና ውጤት ነው” ይላል። የፖሊቲካኒክ ትምህርት ትርጉም በዚህ አጠቃላይ የትምህርት ትርጉም ውስጥ ተካቶ የሚገኝ ቢሆን

የምንገነባው አዲስ ሥርዓት የዜጎችን ሁለንተና ሰራተኛ የሚጠይቅ ነው። ዜጎችን ለዚህ ለማብቃት ደግሞ አዲሱን ትውልድ በትምህርት ማገጽ ያሻል። የዚህ ጽሑፍ ዓላማ ለሁለገብ ግንባታችን አስፈላጊነትን ማሳሰብ ነው።

proudly Brought to you
34
www.binyaminhik.wordpress.com

